ONNEN HETKET AKATEEMISESSA TYÖSSÄ

Veera Kuure

Pro gradu -tutkielma

Hallintotiede, erityisesti johtamisen psykologia

Lapin yliopisto

Kevät 2026

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Onnen hetket akateemisessa työssä

Tekijä: Veera Kuure

Koulutusohjelma/oppiaine: Hallintotieteiden maisteri, erityisesti johtamisen psykologia

Työn laji: Pro gradu -työ _X_ Sivulaudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 47 (47+3)

Vuosi: 2026

TIIVISTELMÄ

Tässä pro gradu- tutkielmassa tarkastelen onnen hetkien kokemusta akateemisessa työssä narratiivisella otteella. Aineistoni koostuu 13 kirjoituspyynnöllä hankitusta tekstistä ja yhdestä haastattelusta. Narratiivisen näkökulman tutkimuksessani muodostan David Bojen tutkimusotetta mukaillen. Boje näkee organisaatioissa olevan kahdenlaisia kertomuksia. Organisaation strategiakertomukset ja ydintarinat luovat organisaation virallista tarinaa. Organisaation arkipäivässä työntekijät kertovat kuitenkin omia fragmentoituneita ja epäkoherentteja tarinoita organisaatiosta. Näitä tarinoita Boje kutsuu antenarratiiveiksi. Tässä tutkimuksessa aineistoni muodostuu akateemisen työn onnen hetkistä kertovista antenarratiiveista, jotka kertovat fragmentoitunutta tarinaa akateemisen työn arjesta.

Onnen hetken kokemusta akateemisessa työssä tarkastelen siitä näkökulmasta, mitä onnen hetket merkitsevät akateemista työtä tekeville. Aineistoa analysoin tutkijaryhmä Kern et al. (2014) määrittelemien teemojen kautta. Tutkimukseni tuloksen esitän ydinnarratiivin muodossa. Aineistostani tunnistan onnen hetkien vaalimisen ja viljelemisen osana akateemista elämää, onnen hetkien nousemisen monenlaisten tunteiden myrskyisistä kokemuksista sekä onnen hetkien merkityksen akateemisen toimijuuden rakentumiseen.

Tutkimukseni tuo akateemisen työn arjen tarkastelun keskiöön. Onnen hetket akateemisessa työssä löytyvät usein pienistä arkipäiväisistä asioista ja tilanteista. Tutkimukseni mukaan onnen hetkien kokemukset ovat merkittävä tekijä akateemista työtä tekevien toimijuuden rakentumisessa. Akateemiseen maailmaan liittyvien onnen hetkien tarkastelu tuo mahdollisuuden luoda erilaisen näkökulman akateemisen työn voimakkaasti muuttuvaan ja vaativaan toimintaympäristöön.

Avainsanat: onnen hetki, akateeminen työ, narratiivinen tutkimus

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi _X_

Sisällys

1 JOHDANTO 4

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA 7

2.1 Akateeminen työympäristö - yliopisto 7
2.2 Akateemisen työn tutkimus onnen hetkien näkökulmasta 11

3 AINEISTON HANKINTA JA NARRATIIVINEN ANALYYSI 16

3.1 Aineiston hankinta 16
3.2 Tutkimusasetelman narratiiviset lähtökohdat 18

4 AINEISTON ANALYYSI 22

5 TULOKSET 26

5.1 Onnen hetket akateemisessa työssä - ydinnarratiivi 26
5.2 Onnen hetkien vaaliminen ja viljeleminen akateemisessa elämässä 28
5.3 Myrskyisten polkujen kulkeminen onnen hetkiä kohti 32
5.4 Akateemisen toimijuuden rakentuminen onnen hetkien kautta 37
5.5 Radical praxis 40

6 POHDINTA 42

LÄHTEET 45

LIITE 1

LIITE 2

LIITE 3

1 JOHDANTO

Toisin kuin aineistoni eräässä kertomuksessa todetaan ”Olen kyllä täysiverinen optimisti perusvireeltäni” (K3) itse olen täysiverinen pessimisti. Siitä näkökulmasta onkin hämmentävää, että valitsin graduni aiheeksi onnen hetket akateemisessa työssä. Kiinnostus aiheeseen kaikesta pessimismistä huolimatta nousi omasta onnen hetken kokemuksesta. Koin vahvan ja hämmentävän onnen hetken kokemuksen, kun huomasin työhön liittyvässä tilanteessa tekeväni juuri sitä, ja olevani juuri siinä, missä minun ”kuuluukin” olla. Sellaisessa tilanteessa, josta ei ole halua, eikä tarvetta lähteä pois. Sellaisessa tilanteessa, jossa mieleen tulee ajatus, että olen juuri nyt siinä hetkessä ja teen niitä asioita, joita minun kuuluukin tehdä.

Yliopisto on ollut monien muutosten kohteena viimeisten vuosikymmenten aikana. Kulminaatiopisteenä muutoksille voidaan pitää uutta yliopistolakia (558/2009), joka astui voimaan vuoden 2010 alusta. Uuden lain perusteella yliopistot irrotettiin valtion byrokratiasta itsenäisiksi julkisoikeudellisiksi organisaatioiksi, samalla vakituiset yliopistovirat muuttuivat työsuhteiksi. (Ylijoki, Hokka, Kurtti, Olsson & Suopajärvi 2024, 12.) Muutoksen yhtenä alkupisteenä voidaan pitää 1980-luvulla julkisiin organisaatioihin levinnyttä uutta julkihallinnollista johtamista, jonka yleistymisen myötä julkisiin organisaatioihin on tuotu aikaisemmin voimakkaammin yrityselämään liittyviä kustannustehokkuuden vaatimuksia sekä tulostavoitteita (Koski, 2019).

Uuden lain myötä tämä kehitys on voimistunut. Tällä hetkellä yliopistojen rahoitus perustuu vahvasti ulkopuoliseen rahoitukseen, josta erityisen arvossa pidettyä on kansainvälinen kilpailtu tutkimusrahoitus. Myös valtion perusrahoitus jakautuu osittain yliopiston mitattavien suoritusten perusteella, joista tutkijoiden työhön merkittävimmin vaikuttavia laskennallisia suoritteita ovat julkaistujen artikkelien määrä ja ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen. Uusi laki on tuonut yliopistomaailmaan entistä vahvemman kilpailukulttuurin. (Ylijoki et al. 2024, 13.)

Tätä taustaa vasten ajatellen ei ole ihme, että tutkimukseni akateemisista onnen hetkistä aineiston hankintaan liittyi monia haasteita ja hankintaprosessi oli aikaavievä. Onnen hetket akateemisessa työssä voivat tuntua ajoittain mahdottomilta tämän hetken

yliopistomaailmassa ja sen vuoksi niiden tutkiminen on erityisen merkityksellistä. Lopulta onnistuin saamaan aineistoa riittävästi tutkimukseeni. Aineistoni koostuu 13 kirjoituspyynnöllä saadusta kertomuksesta ja yhdestä haastattelusta. Tutkimusongelmani kiteytyi kysymykseksi: Mitä onnen hetket merkitsevät akateemista työtä tekeville?

Aineistoani olen lähtenyt analysoimaan käyttämällä narratiivista tutkimusotetta. Narratiivinen tutkimus on monipuolinen ja monimuotoinen analyysimenetelmä. Pääasiallisesti seuraan tutkimuksessani organisaatioiden narratiiveja tutkivan David Bojen (2001) viitoittamaa tietä. Boje kritisoi juonellisuuden vaatimusta narratiivisessa tutkimuksessa ja kiinnittää huomiota epäkoherentteihin, fragmentoituneihin tarinoihin organisaatioiden arjessa. Näistä useimmiten juonettomista ja epätäydellisistä tarinoista Boje käyttää käsitettä antenarratiivi. Antenarratiivit ovat niitä ihmisten tuottamia kertomuksia, joita kerrotaan organisaatioiden arjessa spontaanisti, ne ovat sitä materiaalia, josta tutkija muodostaa oman analyysinsä ja usein myös oman narratiivinsa.

Tässä tutkimuksessa päädyn esittämään tulokseni ydinnarratiivin muodossa. Ydinnarratiivin olen muodostanut suorilla aineistolainauksilla. Bojea mukaillen ydinnarratiivini muodostuu antenarratiiveista. Olen siis päästänyt aineistoni äänen puhtaana kuuluville ja käyttänyt tutkijan asemaani aineiston tiivistämiseen tutkimusaiheeni, tutkimuskysymykseni ja analyysini ympärille. Suorat lainaukset aineistosta olen kirjoittanut kertomuksen muotoon muokaten tekstejä vain lukemisen sujuvuuden kannalta välttämättömän määrän.

Onnen hetkien analyysissä mukailen tutkijaryhmän Kern, Hawkins, Falconer Al-Hindi & Moss (2014) ryhmäbiografisin menetelmin tutkimaa onnen hetkien teemoittelua akateemisessa työssä. Tutkijaryhmä on tarkastellut onnen hetkiä akateemisessa työssä siitä näkökulmasta, mitä onnen hetket tekevät akateemista työtä tekeville. Miten onnen hetket saavat ihmiset jäämään akateemisen uran pariin. He löysivät tarinoistaan kolme teemaa, jotka kiteyttävät onnen hetkien olemuksen akateemisessa työssä. Pienet jokapäiväiset onnen hetket akateemisessa työssä tulee huomata ja niitä tulee vaalia sekä viljellä arjessa. Onnen hetket nousevat usein myrskyisistä tilanteista, joissa vallitsee yhtäaikaisesti monenlaisia toisinaan vastakkaisiakin tunteita. Onnen hetket rakentavat akateemista subjektiutta. Kern et al. päätyivät tutkimuksessaan siihen, että onnen hetkien kokeminen akateemisessa työssä on radikaali toiminta, sillä onnen hetkien sanoittaminen ja niistä kertominen oli tuntunut varsin

haasteelliselta tutkijaryhmälle. Onnen hetket eivät myöskään ole lähtökohtaisesti niitä tunteita ja tilanteita, joita oletetaan liittyvän akateemisen työn tekemiseen.

Tutkielmani lähtee liikkeelle lyhyellä katsauksella yliopiston viime vuosikymmenien muutoksiin ja niiden vaikutukseen akateemisen työn kenttään. Pohdin nykyisen lainsäädännön ja rahoitusmallin vaikutusta yliopiston toiminnalle ja avaan tutkijoiden tulkintoja muutosten vaikutuksesta akateemisen työn arkeen. Seuraavaksi esittelen tutkimuksen perustana olevan teoreettisen tulkinnan onnen hetkien vaikutuksesta akateemista työtä tekeviin ja sitä tukevaa lähdekirjallisuutta myös suomalaisen yliopiston kontekstista. Käyn läpi aineistonhankinnan erilaiset vaiheet ja analyysini askelmerkit. Tutkimukseni tulokset esittelen ydinnarratiivin ja sen analysoinnin avulla. Lopuksi pohdin minkälaisia näkökulmia aiheeseen olisi vielä mahdollista suunnata. Liitän myös tutkimukseni tämän hetken ajankohtaiseen akateemisen työelämän tutkimukseen.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

2.1 Akateeminen työympäristö - yliopisto

Suomen uusi yliopistolaki (558/2009) astui voimaan vuoden 2010 alussa. Uuden lain myötä yliopistoista muodostui itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia tai säätiöitä. Yliopisto erotettiin valtiobyrokratiasta ja sen myötä vakituiset yliopistovirat muuttuivat toistaiseksi voimassa oleviksi työsuhteiksi ja yliopistojen hallitusten asema vahvistui. Yliopistolain uudistus on edelleen muokannut yliopistojen saamaa rahoitusta ja edistänyt uusliberalistisen talouspolitiikan voimistumista yliopistojen taloushallinnossa. Uusliberalistinen talouspolitiikka voidaan kiteyttää ajatukseen yksityisen markkinalogiikan ja toimintasääntöjen omaksumisesta julkisen sektorin toimintamalliksi tehokkuuden ja tuottavuuden perusteeksi. (Ylijoki et al. 2024, 12.)

Muutoskehitys kohti uutta yliopistolakia on saanut merkittävän alkusysäyksen 1980-luvulla, kun uusi julkishallinnollinen johtaminen yleistyi julkisissa organisaatioissa. Uusi julkishallinnollinen johtaminen toi julkisiin organisaatioihin aikaisemmin pääasiallisesti vain yrityselämään liittyneitä kustannustehokkuuden vaatimuksia sekä mitattavia tulostavoitteita. Yliopistoissa tämä näkyy erityisesti uuden lain mukaisesti kilpailun voimakkaana korostumisena ja toiminnan määrittelemisenä mitattavaksi laaduksi. Mitattavan laadun perusteella voidaan määritellä objektiivisia tai ainakin objektiivisilta vaikuttavia tuloksia, joiden mukaisesti yliopistojen suoriutumista voidaan vertailla. (Koski 2019.)

Uusi julkishallinnollinen johtaminen on vaikuttanut näkyvimmin yliopistojen valtion budjettivaroista saatavaan perusrahoitukseen. Yliopistojen valtion budjettimenoista saatavan perusrahoituksen laskentakriteerit pohjautuvat yliopistojen mitattaviin tuloksiin koulutuksessa ja tutkimuksessa sekä koulutus- ja tiedepoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa (Ylijoki et al. 2024, 13). Opetus- ja kulttuuriministeriön yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin vuosille 2025–2028 mukaisesti 37 prosenttia yliopistojen perusrahoituksesta jaetaan tutkimustuotosten perusteella. Perusrahoituksen näkökulmasta arvotetut tutkimustuotokset koostuvat julkaisuista 14 %, suoritetuista tohtorintutkinnoista 9 % ja kilpaillusta tutkimusrahoituksesta 14 %, josta puolet koostuu kilpaillusta kansainvälisestä rahoituksesta. Rahoituksesta 44 prosenttia muodostuu

koulutuksesta, joka jakautuu muun muassa seuraavasti 19 % ylempien korkeakoulututkintojen suorittamisesta, 11 % alempien korkeakoulututkintojen suorittamisesta ja 3 % opiskelijapalautteista.

Julkisen rahoituksen ulkopuolisen, yksityisen rahoituksen osuuden voimakasta kasvua yliopistojen talouden osana voidaan kuvata akateemiseksi kapitalismiksi. Ylijoki (2003) on jo 2000-luvun alussa pohtinut akateemisen kapitalismin vaikutusta suomalaisessa yliopistossa. Julkisen rahoituksen budjettileikkausten myötä ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen on saanut silloin merkittävää jalansijaa suomalaisten yliopistojen taloudessa.

Parikymmentä vuotta myöhemmin Ylijoki et al. (2024, 12–18) kuvaavat, miten akateeminen kapitalismi on saanut entistä vankempaa jalansijaa uuden yliopistolain ja rahoitusjärjestelmän myötä. Akateeminen kapitalismi vahvistaa kilpailua ja markkinaorientaatiota tutkimustoiminnassa. Kilpailu tutkimusrahoituksista ja apurahoista on voimistunut. Akateeminen kapitalismi näkyy myös suoraan voiton tavoitteluun tähtäävien erilaisten lisenssien, patenttien ja startup-yritysten muodossa suomalaisten yliopistojen toiminnassa. Aineistoni sanoin ”Koskaan ei voi nimittäin hankkia liian paljon rahaa, julkaista liian paljon… ” (K12) tai ”Akateeminen työ tarkoittaa minulle tutkimustyötä ja rahoituksen hankkimista.” (K1) Rahoituksen hankkiminen siis rinnastetaan samanarvoiseksi yliopiston päätehtävän eli tutkimuksen kanssa.

Rahoitusmallin määrittelemien julkaisujen vaikutus yliopiston saamaan perusrahoitukseen on edelleen opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (170/2024) 2 § mukaisesti ”julkaisujen lukumäärä tiedonkeruu- ja tasoluokittain kertoimella painotettuna”. Tasoluokitus perustuu tieteellisten seurain valtuuskunnan julkaisufoorumin (Jufo) tasoluokitukseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä 170/2024, 2§.)

Luokitus sisältää neliportaisen (0–3) asteikon, joka ottaa huomioon kaikki keskeiset kotimaiset ja ulkomaiset julkaisukanavat ja joka toimii painottavana kertoimena (Ylijoki et al. 2024, 14). Käytännössä korkeamman asteikon julkaisukanavat ovat kansainvälisiä artikkeleita suosivia julkaisukanavia ja esimerkiksi suomalaisista kirjakustantamoista vain harva yltää tasoa 1 korkeammalle. Jufo-luokitukset ovatkin tuoneet akateemiseen julkaisemiseen suunnitelmallisen pyrkimyksen saavuttaa korkeimmat mahdolliset pisteet julkaisuista, tosiallisen laadukkuuden ja tieteellisen merkityksen edelle. (Tomperi 2025.)

Jufo-luokituksiin kohdistuva kritiikki nostaa esille erityisesti kaksi toisiinsa nivoutuvaa luokituksiin liittyvää ongelmaa. Ensinnäkin luokitukset suosivat luonnontieteellisiä aloja. Artikkelimuotoinen julkaisutoiminta on nimenomaan luonnontieteellisille aloille tyypillinen julkaisumuoto, jossa keskitytään pääsääntöisesti tutkimushavaintojen lyhyttä muotoa suosivaan julkaisemiseen. Humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla korostuneempaa on ollut julkaista monografiamuotoisia pitempiä ja kattavampia tutkimuksia. Toiseksi englanninkielinen kansainvälinen julkaisutoiminta on luonnontieteellisille aloille huomattavasti tyypillisempää kuin humanistis-yhteiskuntatieteellisille aloille. (Korpela & Nevala 2023).

Monografiamuotoinen ja yleensä suomenkielinen julkaiseminen on humanistis-yhteiskuntatieteellisille aloille ominainen muoto tutkimuksen julkaisemiseksi. Yleensä tutkimukset käsittelevät suomalaista yhteiskuntaa tai kulttuuria ja siten kotimaisella kielellä kirjoitettu julkaisu levittää tutkimuksen tuloksia laajemmalle yleisölle kuin vain kansainväliselle tiedeyhteisölle. Monografiamuoto on myös tutkimuksen tekemisen tavan ja pyrkimysten kannalta näillä aloilla usein artikkelia sopivampi julkaisumuoto. (Ylijoki et al. 2024, 15.) Jufo-luokituksiin perustuvan rahoitusmallin myötä voidaan kärjistetysti todeta, että tutkimustulosten julkaiseminen on muuttunut julkaisujen ensisijaisesta tehtävästä eli tiedon jakamisesta tiedeyhteisölle ja alistamisesta kritiikille, rahan ansainnaksi yliopistolle. (Ylijoki et al. 2024, 14.)

Kivistö & Pihlström (2018, 106–107) näkevät Jufo-luokituksiin perustuvan pisteytysjärjestelmän kannatettavana ja merkittävänä hankkeena. Perusteluiksi he mainitsevat Jufo-luokituksen tuoneen laatukriteerit yliopistojen rahoitusmalliin ja tärkeimpänä seikkana asettaneen kirjoittamisen ja julkaisemisen tieteellisen tutkimuksen keskeiseksi pyrkimykseksi. Kuitenkin hekin joutuvat kritisoimaan luokituksia ja kyseenalaistavat monografian huonon pistemäärän Jufo-luokituksissa suhteessa artikkelimuotoisiin julkaisuihin (kuten myös Tomperi 2025). Kivistö & Pihlström korostavat monografiamuotoisen tutkimuksen ensisijaisuutta erityisesti humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla ja yhdistävät sen laajaan ja syvälliseen tietämykseen tutkittavasta aiheesta.

Perusrahoitukseen määritellyt mittarit sisältävät selkeän arvovalinnan ja ohjaavat yliopisto-organisaatioiden toimintaa voimakkaasti täyttämään määritellyt tavoitteet rahoituksen

turvaamiseksi. Rahoitusjärjestelmän vaikutus laajentuu myös yksilötasolle tutkijoiden toimintaan, jopa tutkimusaiheen ja näkökulman valintaan. Rahoitusjärjestelmä ohjaa tutkimusta sellaisiin aiheisiin, joihin on mahdollista saada ulkopuolista rahoitusta, erityisesti kilpailtua kansainvälistä rahoitusta. Tässä kuviossa yleisimmin häviäjiä ovat humanistis-yhteiskuntatieteelliset tutkimusalat sekä oppiaineiden perustutkimus, joka on pitkäkestoista pohjatyötä.

Uuden yliopistolain tarkoituksena oli lisätä yliopistojen autonomiaa. Toki sellaisenaan yliopistot eivät enää ole valtionhallinnon alaisuuteen kuuluvia organisaatiota, mutta todellisuudessa autonomian määrän lisääntyminen on muutoksen myötä jäänyt kyseenalaiseksi. Erityisesti taloudellisen riippumattomuuden lisääntymistä pidettiin uuden lain väistämättömänä seurauksena. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Jopa uutta lakia voimakkaasti puolustavista osa näkee taloudellisen riippumattomuuden jääneen toteutumatta (Wilhelmsson 2021, 230–244).

Yliopistojen yhteisöllisiä kertomuksia tutkinut Leena Koski (2019) on löytänyt yliopistoihin liittyvästä kerronnasta kaksi toisilleen vastakkaista suurta tarinaa, yliopiston loistosta kertovan tarinan ja yliopiston rappiota kuvailevan kertomuksen. Loiston tarinassa yliopisto näyttäytyy aina 2000-luvulle saakka tieteen hengen asuinsijana, joka asettuu yhteiskunnan ytimeen ja säteilee ympärilleen valoa, kasvua ja kukoistusta. Tarinat kiteytyvät ajatukseen, että loisto vallitsee historiallisesti menneessä ajassa tai jossain toisessa paikassa, kuin missä kertoja sijaitsee. Rappio sen sijaan vallitsee pysyvästi kaikkialla. Yhteisölliset tarinat ovat aina luonteeltaan moraalisia. Myös yliopistojen strategioiden voidaan nähdä olevan osa yhteisöllisiä tarinoita.

Kosken (2019) mukaan yliopiston toiminnan keskipiste on uuden yliopistolain mukaan siirtynyt tieteen ja totuuden liitosta mitattaviksi tuloksiksi, jotka vastaavat taloudellista panostusta. Aikaisemmin tiedettä ohjanneet ja tieteenteon suurina palkkioina näyttäytyneet löytämisen ilo ja tiedeyhteisön sisäinen arvostus ovat saaneet väistyä uusien kriteerien tieltä. Koski määrittelee nykyisen yliopiston yhteisöllisen tarinan moraalisen hyvän muotoutuneen uudella tavalla. Tutkijoiden on pakko arvioida tekojaan suhteessa annettuihin moraalisen hyvän indikaattoreihin kuten Jufo-pisteytysjärjestelmään, huippupuheeseen, jossa huippututkija tekee huippututkimusta, joka julkaistaan huippufoorumilla, rahoitushakujen äärimmilleen kilpailtuun todellisuuteen ja yliopiston ranking-listauksiin.

Nykyisin loiston kertomus kiinnittyy taloudellisen tuotannon logiikkaan tieteellisten ansioiden ja uuden löytämisen sijasta. Yliopistoissa ongelmana näyttäytyy yhteiskuntakriittisyys ja oman tieteenalan omiin intresseihin perustuva tutkimus. Tutkijoiden kelvollisuus tai kelvottomuus määrittyy tieteen tekemisen sijasta suhteessa rahaan. Raha tai rahaksi muutettava tuote tieteellisen työn tuloksena kertovat huipulla olemisesta. (Koski 2019.)

Kosken (2019) loiston ja rappion kertomukset yhdistyvät Ylijoen (2005) havaitsemiin akateemisen työn nostalgiakertomuksiin. Myös nostalgiakertomuksissa tulkitaan loiston kertomuksen tavalla, että ennen kaikki oli paremmin kuin nykyisessä hetkessä. Nostalgia voidaan nähdä myös eräänlaisena koti-ikävänä, tarinat kertovat yhteenkuuluvuuden ja kotoisuuden tunteen kaipauksesta akateemisessa maailmassa. Nostalgiset kertomukset eivät ole todellinen kuvaus menneisyydestä vaan idealisoitu kuva siitä mitä oli ennen. Ylijoen tulkinnan mukaan nostalgia kertoo enemmän nykyhetkestä kuin menneisyydestä. Nostalgia paljastaa nykyisen hetken ongelmat ja vaikeat tilanteet sekä sen mihin kadotetun ja idealisoidun menneisyyden avulla kaivataan lohtua. Tämän päivän yliopiston nostalgia nostaa esille kaipuun myyttiseen alkuperäiseen yliopistoon, jossa pystyisi kokemaan yhteenkuuluvuuden ja hyväksynnän tunteita kilpailun, arvioinnin ja tehokkuuden sijasta (Ylijoki et al. 2024).

2.2 Akateemisen työn tutkimus onnen hetkien näkökulmasta

Akateemisen maailman voimakkaasti muuttuva ja vaativa toimintaympäristö luo merkitystä onnen hetkien tutkimiselle osana akateemista työtä. Onnen tai iloisuuden olemassaoloa osana akateemista työtä on tutkittu jonkin verran. Keskityn pääosin yhteen ryhmäbiografian keinoin toteutettuun tutkimukseen, joissa ilo tai onni on tutkimuksen keskiössä. Tutkijaryhmä Kern, Hawkins, Falconer Al-Hindi & Moss (2014) on tutkinut iloa akateemisessa työssä ”joy in academic practice” erityisesti siitä näkökulmasta, mikä akateemisessa työssä tuottaa onnea ja saa nauttimaan työn tekemisestä huolimatta toimintaympäristön haasteista. He pohtivat, mitä työhön liittyvät onnen hetket tekevät akateemista työtä tekeville, jotta ne saavat tutkijat pysymään sitoutuneina ja aktiivisina osallistujina kilpaillussa ja yhäti ankaroituvassa akateemisessa todellisuudessa. Samaa tutkimusta on hyödyntänyt myös tutkijaryhmä Gannon et al. (2019) omassa tutkimuksessaan akateemisista onnen hetkistä.

Kern et al. (2014) määrittelevät onnen hetkien kokemukset akateemisessa työssä kolmen teeman kautta. Ensimmäinen teema on onnen vaaliminen tai viljeleminen (cultivating) akateemisessa elämässä. Sanan ”cultivating” suomentaminen viljelemiseksi tuo käännökseen kenties enemmän aktiivista toimintaa kuin sana vaaliminen. Teeman voidaan ajatella sisältävän molempia, sekä vaalimista siinä tarkoituksessa, että onnen hetket huomataan ja niihin keskitytään, viljelemisenä siitä näkökulmasta, että omalla aktiivisella toiminnalla voidaan onnen hetkien kokemuksesta tehdä toimintatapa ja tuottaa sitä kautta onnen hetkiä myös vuorovaikutuksessa muille akateemisen yhteisön jäsenille olivat he sitten kollegoita tai opiskelijoita.

Kern et al. (2014) kirjoittavat nimenomaisesti akateemisesta elämästä, eivät akateemisesta työstä. Ylijoki (2013) onkin tutkinut akateemisen työn ja vapaa-ajan rajanvetoa. Jonkinlaisena haavekuvana on rakennettu akateemista työtä tekevän roolimalli, jossa ajatellaan tutkijan olevan kokonaisvaltaisesti omistautunut akateemiselle työlle ja tutkimuksen tekemiselle. Jopa siinä laajuudessa, että oman itsen ja akateemista työtä tekevän tutkijan välillä ei nähdä eroa. Tämän haavekuvan toteuttamisen nähdään olleen ja edelleen olevan mahdollista erityisesti miespuolisille tutkijoille, joilla yleensä on joku muu hoitamassa arjen pyörittämisen kotona. Ylijoki toteaa, että akateemisen työn voi kuitenkin nähdä myös vain työnä, sen enempää rakentamatta omaa identiteettiään tutkijan ammatin pohjalta. Toisaalta kokemus siitä, ettei suhtaudu niin suurella intohimolla tai omistautumisella tutkijanuralle kuin kollegat, voi aiheuttaa syyllisyyttä ja ulkopuolisuuden kokemuksia (Ylijoki et al. 2024, 169–171).

Onnen hetkien vaalimisella akateemisessa elämässä tutkijat tarkoittavat työarjen lomassa nousevien onnen hetkien huomaamista ja viljelemistä. Ehkä ajatus arkipäiväisten tilanteiden ja tilojen katsomisesta erilaisesta näkökulmasta olisi hyötyä. Työläiksi ja ärsyttäviksi koetut työtehtävät kuten artikkelin muokkaaminen, sähköposteihin vastaaminen tai opiskelijoiden tukeminen voivat muuttua arkipäivän onnen hetkien kokemuksiksi huomaamalla ne pienet tilanteet ja tapahtumat, joissa onnea voi kokea. Tutkijat huomasivat pohtivansa, onko tämä onnea, kun useimmissa kertomuksissa pääosaa näyttelivät varsin pienet, jokapäiväiset ja arkiset tapahtumat. Arkisten hetkien merkitystä onkin siten syytä korostaa ja ymmärtää ne merkityksellisempinä kuin pelkästään pakollisina, rutiininomaisina tehtävinä, jotka vievät aikaa niin sanotulta oikealta akateemiselta työltä eli tutkimukselta ja artikkelien kirjoittamiselta. (Kern et al. 2014.)

Tutkijaryhmä havaitsi, että he usein peittävät onnen hetket kyynisyyden alle. Onnen hetkien vähätteleminen ja kyyninen suhtautuminen onnen hetkiin koettiin sellaisena negatiivisuutena, jota akateemisessa maailmassa odotetaan. Onnen hetkiä selitetään usein myös etuoikeutetulla asemalla. (Kern et al. 2014.) Ylijoki et al. (2024, 129–132) ovat myös huomanneet akateemista työtä tekevien tulkitsevan menestymisen ja onnistumisen sattumana ja hyvänä tuurina. Epäonnistuminen ja esimerkiksi kielteiset rahoituspäätökset sitä vastoin nähdään omana syynä, osaamattomuutena ja huonoutena.

Toisen teeman tutkijaryhmä (Kern et al. 2014) on nimennyt: kulkea myrskyisiä polkuja kohti onnen hetkiä. Onnen hetki voi usein olla hankala erottaa muiden kokemusten sisältä omaksi erilliseksi kokonaisuudekseen. Tutkijat huomasivat, että onnen hetket ovat osa turbulentteja, monisyisiä ja monitasoisia tapahtumia. Nämä tapahtumat sisältävät voimakkaita ja sotkuisia tilanteita sekä olemista. Onnen hetket liittyivät usein vuorovaikutustilanteisiin, ne sisälsivät siirtymisiä monenlaisten tunteiden välillä kuten helpotus, tyytyväisyys, kiitollisuus, ihmettely, onnellisuus samoin kuin pelko, pettymys, häpeä, ylimielisyys ja kauhu. Tutkijaryhmän kertomuksissa onnen hetkiin heijastuivat esimerkiksi kokemukset epävarmuudesta ja jännittyneisyydestä vaikkapa oman tutkimuksen vastaanottamisesta tai pelko siitä, että opiskelijat kokevat kurssin epäonnistuneeksi ja opettajan osaamattomaksi.

Turbulentit, epävakaiset ja levottomat onnen hetkien kokemukset, joihin liittyy eri suuntiin vetäviä tunnekokemuksia ja eräänlaista sotkuisuutta, ovat myös vahvasti kehollisia kokemuksia. Onnen hetken voidaan kokea nousevan painottomuuden tunteesta kehossa tai rinnassa olevan puristuksen löysäämisenä, ryhdin parantumisen ja hengityksen muuttumisena syvemmäksi. Koko fyysisen olemuksen vapautumisena ja helpotuksen tunteena. Onnen hetkien kokemukset materialisoituvat kehossa tehden siitä keskeisen osan tutkijan muuttumisessa osaksi akateemista maailmankuvaa. (Kern et al. 2014.)

Kolmantena teemana tutkijaryhmä tunnisti omista kertomuksistaan ajatuksen akateemisen identiteetin rakentumisesta ilon kautta ”constituting academic subjects through joy”. Tässä teemassa Kern et al. (2014) näkevät selvästi jotain perustavanlaatuista, sillä he ovat käyttäneet verbiä ”constitute” kuvaamaan akateemisen subjektin rakentumista. Sanan adjektiivimuoto ”constitutional” kääntyy suomeksi luontainen ja myös merkityksessä perustuslaillinen. Onnen hetkien siis nähdään luovan akateemisen identiteetin ja toimijuuden pohjaa, perustuksia.

Tutkijat (Kern et al. 2014) huomasivat kertomusten sisältävän onnen kehystämiä muistoja omasta kehityksestään akateemisiksi toimijoiksi. Onnen hetket muokkasivat tutkijoiden subjektia korostaen heidän potentiaaliaan ja kyvykkyyttään akateemisina toimijoina. Itsensä tunnistaminen akateemiseksi toimijaksi, osaksi akateemista maailmaa, onnen hetkien kautta on voimakas kokemus. Tämä toimijuus ei kuitenkaan aina ole tasapainoista, vahvaa tai pysyvää. Akateeminen toimijuus voikin näyttäytyä ajoittain vankkana, voimakkaana ja pätevänä onnen hetkien kautta muokkautuvana todellisuutena. Toisinaan akateeminen toimijuus kuvastuu kyynisenä, uusliberalistisena, turhautuneena ja vieraantuneena akateemisena työntekijänä. Onnen hetkien ilmaantumisen mahdollisuus erilaisissa tilanteissa, vuorovaikutuksissa ja paikoissa, luo kuitenkin tutkijoille vahvan kokemuksen eteenpäin menosta, motivoitumisesta sekä sitoutumisesta (Gannon et al. 2019).

Akateemisten toimintatapojen ja lainalaisuuksien ymmärtäminen muokkaa tutkijoista akateemisia toimijoita. Onnen kokemusten kautta on kuitenkin mahdollista muokata omaa toimintaa hieman erilaiseksi ja luoda kenties uusia ja erilaisia toimintatapoja akateemiseen maailmaan. Tutkijat Kern et al. (2014) ja Gannon et al. (2019) hahmottelevat erilaista ajattelutapaa akateemisesta työstä. He hakevat onnen hetkien kautta mahdollisuutta ajatella toisin, mahdollisuutta vastustaa uusliberalistista akateemista maailmaa, joka ei anna mahdollisuutta keskittyä kunnolla tutkimukseen ja käyttää aikaa ajatteluun. He haluavat avata uudenlaisia ajattelutapoja akateemisista käytänteistä kuten kilpailusta ja vertaisarvioinnista.

Akateemisen toimijuuden rakentuminen onnen hetkien kautta liittyy myös jo aikaisemmin pohtimaani tutkijan identiteetin kokonaisvaltaisuuteen. Akateemisen työn ja oman subjektin erottaminen onkin varsin mielenkiintoinen asia. Ylijoki et al. (2024) kuvaavat kuinka paljon tunteita akateemisen työn tekemiseen liittyy, koska se yhdistyy niin vahvasti omaan persoonaan ja oman itsen olemassaoloon. Tähän liittyy myös niin kutsuttu tutkijantauti, joka jollain tavalla pakottaa hakeutumaan tutkijan epävarmaan ammattiin ja pätkätyöllistymiseen sekä jatkamaan tutkimusrahoitusten hankkimista kielteisestä päätöksestä toiseen, vaikka toisaalta jossain muualla voisi olla tarjolla helpompikin ja vähemmän epävarma ammatillinen tie. (Matikainen, Piironen & Silvén 2025).

Gannon et al. (2019) konkretisoivat tutkijan työn kokonaisvaltaisuutta kuvatessaan vertaisarviointitilannetta käsitteellä ”reading me” (52). He siis tulkitsevat oman tutkimuksen

luovuttamisen vertaisarvioijan luettavaksi ”minun lukemisena”, mikä kuvaa hyvin omaan tutkimukseen ja tekstiin liittyviä voimakkaita tunteita. Myös Ylijoki et al. (2024) kirjoittavat kuinka haastavaa on erottaa tutkimus omasta identiteetistä. Jos oma teksti saa heikosti muotoiltua kriittistä palautetta on vaikeaa olla ottamatta sitä oman huonouden ja osaamattomuuden merkkinä. Kehnosti muotoiltu kriittinen palaute voi jättää pysyvän jäljen etenkin aloittelevan tutkijan keskeneräiseen akateemiseen identiteettiin. Hyvin muotoiltu palaute sen sijaan vie tekstiä eteenpäin, mahdollistaa kehittymisen ja oppimisen sekä parantaa lopputulosta. (Ylijoki et al. 2024, 137–139; Gannon et al. 2019; Saresma 2015.)

Kern et al. (2014) päätyvät kuvaamaan onnen hetkien kokemusta akateemisessa työssä radikaaliksi toiminnoksi. Onnen hetket ovat radikaalia, tietoisesti valittua, reflektoitua, muutosvoimaista toimintaa akateemisessa yhteisössä. Heidän mukaansa onnen hetkien kokemukset tekevät heistä erilaisia, onnen hetket voivat muuttaa asioita. Onnen hetkien kokemisella ja niiden sanallistamisella voi olla merkittävä vaikutus akateemista työtä tekevälle nykymuotoisessa yliopistossa osoitettuun rooliin. Onnen hetket antavat erilaista liikkumavaraa ja mahdollisuuden kutsua työtä nautittavaksi huolimatta paineistetun arjen vaatimuksista vahvaan suoriutumiseen. Avoimuus onnen hetkien kokemiselle voi muuttaa ja avartaa omaa näkemystä kollegoista, opiskelijoista ja oman tutkimuksen tekemisestä. Onnen hetki mahdollistaa muutoksen ja avaa erilaisia tapoja suhtautua ja toteuttaa akateemista työtä.

Onnen hetkien kokemisen kuvaaminen radikaaliksi toiminnaksi akateemisessa työssä yhdistää onnen hetkiin melkein anarkistisen elementin. Ajatus lataa onnen hetkiin voimakkaita merkityksiä akateemisen työn tekijöiden hyvinvoinnin rakentajina. Onnen hetkien merkitys akateemista työtä tekeville on suuri, vaikka onnen kokeminen akateemisessa työssä on hetkellistä ja ohimenevää. Keskittyminen arkisen työn antamiin onnen hetkiin vie ajatuksia pois organisaation tulostavoitteiden asettamista vaatimuksista tutkijoille erityisesti artikkelien julkaisemisen tahdista ja rahoituksen hankkimisesta.

3 AINEISTON HANKINTA JA NARRATIIVINEN ANALYYSI

3.1 Aineiston hankinta

Aineiston hankintatavaksi päädyin valitsemaan kirjoituspyynnön. Olin alustavasti tutustunut narratiiviseen tutkimusotteeseen ja valinnut sen aineistoni analyysimenetelmäksi. Kirjoituspyynnöllä hankittu kirjallinen aineisto sopi mielestäni hyvin yhteen narratiivisen analyysimenetelmän kanssa.

Muodostin kirjoituspyynnön suuntaa antavaksi kirjoittamalla onnen hetkiin viitoittavia kysymyksiä, kuten ”Miten onnen hetki vaikuttaa työntekoon?” ja ”Ovatko onnen hetket lyhyitä ja ohimeneviä vai työskentelyn pohjavire?” (LIITE 1). Korostin kirjoituspyynnössä esitettyjen kysymysten viitteellisyyttä ja sitä ettei kysymyksiin tarvitse vastata ”Saat itse päättää mitä ja miten onnen hetkistä kerrot.”

Aloitin aineiston hankinnan syksyllä 2018 lähettämällä sähköpostitse kirjoituspyynnön Lapin yliopiston jokaisen tiedekunnan sähköpostilistalle. Lähetin kirjoituspyynnön myös Lapin yliopiston Kide-tiedelehteen julkaistavaksi. Kirjoituspyyntöni ilmestyi Kide-lehden numerossa 4/2018 sivulla 50 (LIITE 2). Ensimmäinen kirjoituspyyntö ajoittui marraskuulle ja laitoin kirjoitusten viimeiseksi palautuspäiväksi 16.12.2018. Ensimmäisellä kierroksella tekstejä saapui viisi kappaletta. Jaoin kirjoituspyynnön myös kaksi kertaa omalla sosiaalisen median tililläni.

Tammikuussa 2019 päätin tehdä ovelta ovelle kierroksen Lapin yliopistossa ja jaoin kirjoituspyyntöäni paperisena versiona (LIITE 3). Yritin kierroksellani muistuttaa kirjoituspyynnöstäni, joka sähköpostitse lähetettynä on saattanut mennä ohitse ja unohtunut. Tarkoituksena oli myös antaa kohderyhmälleni mahdollisuus kysyä tutkimuksestani ja esimerkiksi ehdottaa haastattelua, jos kokisi sen helpommaksi muodoksi osallistua tutkimukseen.

Olin myös kiinnostunut tietämään oliko kirjoituspyyntöön vastaamattomuuteen joitain tiettyjä syitä. Koettiinko tutkimusaiheeni kenties merkityksettömäksi? Kierroksellani sain yhtä kohtaamista lukuun ottamatta positiivista palautetta tutkimusaiheestani. Kukaan ei kysynyt haastattelun mahdollisuudesta, eikä kyseenalaistanut kirjoituspyynnön

mielekkyyttä aineistonhankintamenetelmänä. Jotkut kohtaamani työntekijät sanoivat kirjoituspyynnön olevan ”vaikea”, mutta eivät osanneet määritellä, mitä sana tässä yhteydessä tarkoittaa.

Olin kierrokseni jälkeen positiivisella mielellä ja luotin siihen, että saan tarvitsemani määrän uusia kirjoituksia. Kierrokseni jälkeen sain kuitenkin vain kaksi uutta tekstiä. Tammikuun lopulla päätin lähettää kirjoituspyyntöni vielä kerran sähköpostitse tiedekuntien sähköpostilistoille. Lisäsin tekstiin myös mahdollisuuden haastatteluun, mikäli se koettiin mukavammaksi tavaksi osallistua tutkimukseen. Kolmannen kerran jälkeen sain kuusi uutta tekstiä ja yhden haastattelupyynnön.

Yhdeltä kirjoituspyyntöön vastanneelta kysyin tarkennusta akateemisesta työskentelystä, sillä tekstistä se ei välittynyt. Hän työskentelikin muulla alalla ja oli epähuomiossa vastannut kirjoituspyyntöön. Yhden saamistani vastauksista olen siis jättänyt tutkimukseni ulkopuolelle.

Kolmannen kierroksen jälkeen aineistoni koostui lopulta kolmentoista henkilön kirjoittamasta tekstistä ja yhdestä noin kahdenkymmenen minuutin haastattelusta. Pohdin aineiston riittävyyttä useampaan kertaan. Hyödynsin haastattelua aineistoni kattavuuden ja luotettavuuden testaamiseen. Käytin haastattelun kysymysrunkona kirjoituspyyntöä ja esitin vain joitain tarkentavia kysymyksiä haastattelun edetessä. Haastattelussa esille nousivat samat keskeiset teemat onnen hetkistä akateemisessa työssä kuin kirjallisina kertomuksina keräämässäni aineistossa. Haastattelun tukemana päättelin aineistoni olevan tutkimukseeni riittävän kattava otanta onnen hetkistä akateemisessa työssä.

En rajannut kohderyhmääni muulla tavoin kuin akateemista työtä tekeviin. Iällä, sukupuolella, tiedekunnalla tai yliopistolla ei ollut merkitystä tutkimusaiheeni kannalta. Kirjoituspyynnössäni en pyytänyt erittelemään työnimikettä tai muitakaan yksityiskohtia työhön liittyen. Siten aineistossani ei ole läpileikkaavasti tietoa kertojan asemasta yliopistossa, tiedekunnasta, aiheesta, jonka äärellä työskentelee tai esimerkiksi tietoa työuran pituudesta. Tässä tutkimuksessa ei ole keskitytty esimerkiksi akateemisen hierarkian vaikutukseen onnen hetkien kokemuksiin. Kirjoituspyynnössä ei ole pyydetty kuvaamaan omaa asemaa akateemisessa yhteisössä, eikä aineisto siten anna kattavasti tietoa yksilön asemasta akateemisessa työyhteisössä. Tutkimusaiheeni kannalta en ole pitänyt

merkityksellisenä henkilön asemaa akateemisessa työyhteisössä ja sen vuoksi en ole sitä pyytänyt kirjoituspyynnössä erittelemään.

3.2 Tutkimusasetelman narratiiviset lähtökohdat

Aineiston analyysimenetelmäksi valitsin narratiivisen analyysin. Narratiivinen analyysitapa on monisäikeinen ja vivahteikas. Analyysimenetelmä sisältää monia erilaisia vaihtoehtoja tutkimuksen eteenpäin viemiseen. Hajaantuneisuutta voidaankin pitää narratiivisen analyysin hyvänä ominaisuutena, mutta myös ongelmana. Yhtäältä hajaantuneisuus luo narratiiviseen analyysiin vapautta tutkia erilaisia aiheita monista erilaisista näkökulmista. Toisaalta erityisesti käsitteistön erilainen käyttäminen voi aiheuttaa narratiiviseen analyysiin epäselvyyttä ja luo haastavuutta tutkimusten vertailemiseen. (mm. Hänninen 2018.)

Narratiivisen tutkimuksen hajanaisuutta kuvaa hyvin käsitteiden moninaisuus. Osalle narratiivista analyysiä hyödyntävistä tutkijoista esimerkiksi käsitteiden kertomus ja tarina määritteleminen ja erottaminen ovat keskeisiä asioita ja analyysin lähtökohtia. Tarina on määritelty tarkoittamaan kertomuksen tapahtumakulun lineaarista kuvausta. Kertomus on tarinan toisintaminen, mikä voi tapahtua monella eri tavalla, myös ilman sanoja tai kieltä esimerkiksi kuvien tai eleiden välityksellä. Samasta tarinasta voidaan siis muodostaa useita erilaisia kertomuksia ja tarina voidaan kertoa myös epälineaarisesti. (Heikkinen 2018.)

Tässä tutkimuksessa olen päätynyt käyttämään sanoja tarina ja kertomus synonyymeinä, koska sanojen erillinen määritteleminen ei ole tutkimusaiheeni kannalta merkityksellistä. Tutkimukseni ei ole siis ensisijaisesti narratiivinen tutkimus vaan yhteiskuntatieteellinen tutkimus. Hyödynnän narratiivista otetta tutkimusaineistoni analyysissä ja tutkimustulosten esittämisessä. Käytän sanoja kertomus ja tarina synonyymeinä kuvaamaan aineistoani sekä määrittelemään narratiivisen analyysitapani.

Pääosin narratiivisen tutkimuksen aineiston määritellään sisältävän selkeän tarinan, jossa on alku, jokin tapahtuma tai toiminta ja siitä seuraava alkutilan muutos. Usein narratiivisen analyysin aineistolta vaaditaan myös selkeää juonellisuutta. (Czarniawska 1998; Hänninen 2018.) Juonellisuuteen ja tarinan eheyteen liittyy myös narratiivisen tutkimuksen keskeisin kritiikki tutkimussuuntauksen sisältä. Narratiivisen tutkimuksen on aikaisemmin nähty nostavan esille selkeitä jopa kansansadun tyyppisiä tarinoita, mutta tämän hetken

suuntaukset siirtävät analysoivaa katsetta kohti epätäydellisiä, hajanaisia ja ristiriitaisia elämäntarinoita. (Hänninen 2018.)

Myös organisaationarratiivien tutkija David Boje (2001, 1–17) on kritisoinut juonellisuuden vaatimusta narratiivisen tutkimuksen materiaalina käytetyissä kertomuksissa. Boje kuvailee ihmisten tuottamien kertomusten olevan yleisemmin fragmentoituneita, epäkoherentteja, keskeneräisiä ja vailla erityistä juonellisuutta. Boje on laajentanut narratiivisen tutkimuksen käsitteisisiin antenarratiivin, joka tarkoittaa tutkimuskohteiden tuottamaa kerrontaa, jossa ei ole havaittavissa tiettyä juonellisuutta vaan joka koostuu ennemminkin hajanaisista, epäkoherenteista ja fragmentoituneista osista.

Boje (2001) liittää nämä epäkoherentit ja juonellisuuteen taipumattomat narratiivit erityisesti organisaation kuvauksiin. Kertomuksilla luodaan organisaation todellisuutta, mutta harvoin nämä narratiivit muodostavat sellaisenaan juonellista kertomusta, jossa on selkeä alku ja loppu. Siten Boje siirtää narratiivisen tutkimuksen keskipistettä tutkijan muokkaamista narratiiveista tutkimukseen osallistuvien tuottamiin antenarratiiveihin. Tutkimuksessa aineistosta ei pyritäkään löytämään juonellisia, koherentteja tarinoita vaan ennemminkin keskitytään rikkonaisen, hajanaisen ja fragmentoituneen narratiivin sisältämiin ominaisuuksiin ja arvoon sellaisenaan tutkimuksen kohteena.

Boje jaottelee organisaatioissa vallitsevat narratiivit kahteen pääkategoriaan. Vakiintuneet ja selkeärakenteiset narratiivit luovat organisaatioon yhtenäisyyttä ja järjestystä sekä pitävät yllä pysyvyyttä muutosten keskellä. Esimerkkinä vaikkapa viralliset strategianarratiivit, jotka luovat yhtenäistä ja selkeää tulevaisuutta, tai organisaation ydintarinat, jotka ylläpitävät organisaation historiaa ja menneisyyttä tarkasti valikoituina pysyvinä kertomuksina. (Puusa, Hänninen & Mönkkönen 2020.)

Toinen kategoria muodostuu organisaation arjessa kerrotuista väljämuotoisista ja epätäydellisistä tarinoista sekä tulevaisuutta ennakoivista antenarratiiveista. Näiden tarinoiden merkitys on järjestyksen horjuttaminen ja uuden luominen. Organisaation arjen kertomukset ovat moniäänisiä, usein kriittisiä, luovia ja monimuotoisia. Ne voivat poiketa huomattavasti organisaatioiden virallisista narratiiveista. Näiden lisäksi jokainen organisaation jäsen kertoo itselleen sisäistä tarinaa suhteestaan organisaatioon. Tämä tarina ei välttämättä koskaan pääse kerrotuksi. (Puusa et al. 2020.)

Organisaatioiden (narratiivinen)tutkimus perustuu yleensä hyväksyttyihin, siloteltuihin ja muokattuihin kertomuksiin. Kuitenkin työpaikan arki koostuu epäkoherenteista tarinoista, antenarratiiveista, joiden Boje ajattelee olevan ennen kertomusta, ennen tarinaa, ennen narratiivia. Antenarratiivi on ennen narratiivista tutkimusta, jossa kertomus usein rajataan alun, keskikohdan ja lopun juonellisella vaatimuksella. Antenarratiivi on ikään kuin se ”puhdas” ihmisen tuottama kertomus, joita kerrotaan organisaatioissa elävässä elämässä arjen tuoksinassa. (Boje 2001, 3.) Bojen (2001, 5) sanoin ”But people live in the antenarrative.” ihmiset elävät antenarratiivissa.

Arki organisaatioissa tapahtuu antenarratiivissa. Ohimenevät keskustelut käytävillä, arkipäiväiset sananvaihdot, palaverien strukturoitu kulku tai sisäinen puhe oman työn äärellä, ne muodostavat arkipäivän antenarratiivin, joka luo omalta osaltaan organisaation todellisuutta. Jokainen organisaation jäsen luo omaa todellisuuttaan organisaatiossa ja organisaatiosta.

Bojen antenarratiivin hetkellisyyttä, ohimenevyyttä ja eräänlaista sekavuutta voidaan verrata Gaston Bachelardin (2003) poeettisen fenomenologian käsitteeseen poeettinen kuva, joka myös on hetkellinen, räjähdyksenomainen ja jollain tavalla pakottava, sitä ei voi estää. Poeettinen kuva nousee syvyyksistä ja sen lähtökohdat eivät aina ole selvät. Poeettinen kuva kertoo jotain kokijasta, mutta sen tarkoitusperistä ja alkujuurista ei välttämättä aina pysty saamaan selvää. Poeettinen kuva on mieleen räjähdyksenomaisesti nouseva kuva, joka on Bachelardin (2003, 51) mukaan ”äärimmäisen vastuuton psyykkinen tapahtuma.”

Erityisesti suomalaista yliopistomaailmaa tutkinut Oili-Helena Ylijoki määrittelee organisaatiossa kerrottujen tarinoiden merkityksen suureksi akateemista nostalgiaa tutkivassa artikkelissaan. Organisaatioissa kerrottujen tarinoiden kautta yksilöt kiinnittyvät organisaatioon ja merkityksellistävät todellisuutta. Tarinat luovat organisaation todellisuutta ja tekevät organisaation arvot, uskomukset ja ideaalit näkyviksi. Yksilön ja organisaation arvojen tulee kohdata, muutoin yksilön on vaikea kiinnittyä osaksi organisaatiota. Tarinat rakentavat ymmärrystä organisaation menneisyydestä ja tulevaisuudesta, siitä mihin ollaan menossa. Tarinat luovat turvallista pohjaa organisaatiolle. Tarinat auttavat yksilöä kiinnittymään organisaatioon ja löytämään paikkansa osana kokonaisuutta. (Ylijoki 2005.)

Organisaatioissa vallitsee samanaikaisesti useampia erilaisia tarinoita, jotka luovat organisaation todellisuutta. Organisaation pohjanarratiivista poikkeavat tarinat eivät aina ole hyväksyttyjä. Tarinat organisaatioissa voivat olla hierarkkisia, jolloin tietyt kertomukset ovat todempia ja hyväksytympiä kuin toiset. Yksilöt ovat samanaikaisesti sekä osa organisaatiossa vallitsevaa jaettua narratiivista todellisuutta että luovat omilla tarinoillaan omaa näkemystään organisaation todellisuudesta. (Ylijoki 2005.)

Ylijoen tulkinta organisaatiossa vallitsevista kertomuksista yhdistyy Bojen ajatukseen kahdenlaisista tarinoista organisaatioissa – viralliset, toistetut kertomukset sekä yksilöiden arkipäivän antenarratiivit. Nämä narratiivit vallitsevat organisaatioissa yhtäaikaisesti. Narratiivit voivat erota voimakkaasti toisistaan. Yksilöiden arkipäiväiset antenarratiivit eivät välttämättä koskaan tule kerrotuiksi, kuulluiksi tai hyväksytyiksi organisaatioissa. Tässä tutkimuksessa aineiston muodostavat arkipäivän lomassa kirjoitetut kertomukset onnen hetkistä eli kertomukset koostuvat yksilöiden luomista antenarratiiveista.

Aineistoni tarinat eivät siinä mielessä ole Bojen (2001) määritelmän mukaisia ”eläviä tarinoita” että niitä ei ole kerrottu tässä ja nyt aineiston keräämishetkellä. Aineistoni tarinat ovat kirjoitettuja ja niiden luovuttamiseen ja muotoilemiseen on käytetty enemmän tai vähemmän aikaa. Kuitenkin aineistoni tarinat ovat epäkoherentteja ilman juonellistamisen vaadetta luovutettuja fragmentoituneita välähdyksiä akateemisen arjen onnen hetkistä.

Aineistoni on runsas ja monipuolinen, erityisesti aineistoani kuvaa voimakas analyyttinen monikerroksellisuus ja kielellinen rikkaus. Aineistoni sisältää lyhyitä ja pitkiä kertomuksia onnen hetkistä akateemisessa työssä. Osittain aineisto muodostuu pitemmistä kertomuksista, jotka lähestyvät omaelämänkerrallista kerrontaa. Toisaalta aineiston kertomukset koostuvat hajanaisista lauseista, jotka kertovat yksittäisistä onnen hetkistä ja niiden analyyttisestä pohdinnasta. Ja kaikkea näiden ääripäiden väliltä. Suurimmaksi osaksi aineistoni koostuu kuitenkin kohtalaisen pitkistä teksteistä, joissa kerrotaan onnen hetkistä ja siitä mikä niihin auttaa pääsemään ja toisaalta myös esteistä onnen hetkien tiellä. Pääosin aineistoni kertomukset ovat epäkoherentteja ja fragmentoituneita kuvauksia onnen hetkistä akateemisessa työssä.

4 AINEISTON ANALYYSI

Käsittelen aineistoa Bojen (2001) antenarratiivin pohjustamasta näkökulmasta. Huomioni on kiinnittynyt yksittäisiin sanoihin kuten ”oivallus”, ”vahingossa” tai ”eteenpäin” ja lauseisiin tai lauseen osiin ”älylliset keskustelut”, ”akateemisessa ilmapiirissä oleminen” ja ”Vapaamuotoista tarinaa onnen hetkistä ja onnen tunteesta työssä” (K4). Nämä tulkitsen aineistoni antenarratiiveiksi. Fragmenteiksi kokonaiskertomuksista, jotka kuvaavat onnen hetkiä akateemisessa työssä. En vaadi, enkä pyri luomaan aineiston tarinoille juonellista kulkua. En asettele aineiston tarinoita asettumaan tutkijan näkökulmasta koherentiksi kokonaisuudeksi vaan annan aineistolle vallan viedä tutkimusta ja luoda oma kokonaisuutensa analyysin lopputulemaksi.

Oma tutkimusaineistoni sisältää monenlaisia muodoltaan toisistaan poikkeavia kertomuksia. Osa kertomuksista on erittäin lyhyitä hieman jopa muistiinpanonomaisia, kun taas toiset kertomukset kuvaavat laveamman useita erilaisia tilanteita ja tapahtumia. Löytyy tutkimusmateriaalista myös elämänkerrallista kerrontaa lähestyviä tarinoita. Tutkimusaineistoni tarinoissa ei kuitenkaan ole havaittavissa selkeää juonellista kerronnallisuutta. Yhdessäkään tarinassa ei ole alkukohtaa, erillistä tapahtumaa ja muuttunutta lopputilannetta. Koko aineistoa leimaa analyyttisyys, mikä yhdistyy luultavasti kohderyhmän tapaan kirjoittaa ja pohtia asioiden syitä ja seurauksia.

Aloitin tutustumisen aineistoon lukemalla jokaisen tekstin läpi tekemättä muistiinpanoja tai muitakaan merkintöjä (ks. Hänninen 2018). Annoin vain tekstien viedä. Seuraavalla lukukerralla alleviivasin toistuvia ja mielenkiintoisia sanoja sekä jollain tavalla hämmentäviä tai kokonaisuudesta poikkeavia ilmaisuja. Luin aineistoni useita kertoja ja lähdin jakamaan sisältöä pienempiin yksiköihin. Näiden havaintojen pohjalta aineistosta alkoi löytyä selkeitä toistuvia asioita, kertomusten fragmentteja, joihin onnen hetket liittyivät. Hain aineistosta yksittäisiä sanoja tai lyhyitä lauseita kuten onnen hetkiin liittyviä henkilöitä, paikkoja ja tilanteita. Seuraavaksi siirryin tutkimaan laajemmin aineistosta löytyviä onnen hetkiin liittyviä kuvailuja.

Aineistosta nousevien yksittäisten fragmenttien pohjalta muodostin yksinkertaisia ja selkeitä analyysikysymyksiä, joiden avulla ryhmittelin aineistoa. Fragmentit saattoivat olla yksittäisiä sanoja, kuten oivallus, tai lauseiden osia kuten ”hetkiä kun ajatus kulkee”.

Analyysikysymykseni olivat sellaisia, että niihin pystyi löytämään suoraan vastauksen aineistosta. Minkälaisilla sanoilla onnen hetkiä kuvaillaan? Minkälaisissa tilanteissa onnen hetkiä koetaan? Keitä henkilöitä onnen hetkien kokemiseen liittyy? Mitkä asiat estävät onnen hetkiä?

Kysyin jokaisen analyysikysymyksen erikseen koko aineistolta. Luin koko aineiston läpi jokaisen analyysikysymyksen kautta ja jaottelin aineiston kysymysten alle yksittäisinä sanoina tai lyhyinä lauseina. Onnen hetkiä kuvattiin aineistossa sanoilla ja sanakokonaisuuksilla kuten kiitollisuus, tyytyväisyys, pakkohypetys, piilotettua, hiljaista, ehdollista, yllättävänkin näkyvää, vuorovaikutteista, herättää syyllisyyttä, ohimenevä hetki, suuri hyvinvoinnin tekijä tai vaikkapa moottori, joka saa pitämään työstä.

Onnen hetket liittyivät aineistossani esimerkiksi seuraavanlaisiin tilanteisiin: ponnistelu, paneutuminen, puurtaminen, uralla eteneminen, löytämisen riemu, hyvä keskustelu kollegan kanssa, hyvällä tuulella töissä, haastaa itseä, akateemiset juhlalliset huippuhetket, vahingossa, yllättäen pienissä hetkissä, juttutuokiot käytävillä ja kannustava viesti tai palaute.

Onnen hetket liittyivät vahvasti vuorovaikutukseen. Onnen hetkiin liitettiin kollegoiden kanssa käydyt keskustelut, niin vapaamuotoiset rupattelut, kuin tutkimukseen liittyvät keskustelut. Onnen hetkiin liitettiin myös kansainvälisesti omaan alaan kuuluvat tutkijat ja kollegat. Merkittäviä onnen hetkiä koettiin myös vuorovaikutuksessa opiskelijoiden kanssa, niin opetustilanteissa kuin opinnäytetöiden ohjauksessa.

Onnen hetkiä estäviksi asioiksi aineistossani nousi muun muassa kiukkuinen kollega, rahoitus- ja kilpailuasiat, turhautuminen resurssointiin ja rahoitukseen, ajanpuute, julkaisujen korjauskierrokset ja viilaaminen sekä rahoituksen hakeminen.

Esimerkiksi tilanteita, joissa onnen hetkiä koetaan: tutkimus erityisesti oivallus tai ongelman ratkaiseminen, opettaminen etenkin vuorovaikutus opiskelijoiden tai ohjattavien kanssa, vahingossa, yllättäen pienissä hetkissä, kohtaamisissa kollegoiden kanssa tai vaikkapa kokemuksessa kuuluvansa akateemiseen maailmaan, olevansa osa akateemista jatkumoa.

Luin aineiston läpi useaan kertaan ja ryhmittelin sitä kysymysten avulla. Useamman lukukerran jälkeen aloin muistamaan tiettyjä sanoja ja kokonaisuuksia jokaisesta tekstistä. Näistä ilmaisuista alkoi kehittymään lopullinen narratiivi.

Ydinnarratiivini mukailee Bojen (2001) antenarratiivin ajatusta, sillä olen muodostanut narratiivini suorilla lainauksilla aineiston kertomuksista. En ole pyrkinyt muodostamaan narratiiviin juonellista tapahtumienkulkua, vaan ydinnarratiivi toistaa aineiston kertomusten epäkoherenttiutta ja fragmentoitunutta kerrontatyyliä. Ydinnarratiivissa aineistoni kertomuksia ei siis ole taivutettu alisteiseksi tutkijan näkökulmalle tai tutkimuskysymykselle, vaan teksti on muotoutunut synteettisesti aineistoni pohjalta. Ydinnarratiivin muodostuminen oli spontaani, nopea jopa räjähdyksenomainen tapahtuma (vrt. Bachelard 2001). Tutkimuksen muut osat, tutkimuskysymys mukaan lukien, ovat muotoutuneet ydinnarratiivin jälkeen.

Aineiston runsaan lukemisen ja analyysikysymysten kautta tehdyn jaottelun avulla ydinnarratiivi muodostui luontaisesti aineiston keskeisistä kokonaisuuksista, joita ovat vuorovaikutus kollegoiden kanssa, opiskelijoiden ohjaaminen sekä opettaminen, tutkimus ja kirjoittaminen, akateeminen ilmapiiri ja tutkimusrahoituksen hakeminen. Aineiston kertomuksista nousi yksittäisiä lauseita ja kokonaisuuksia, joista muokkasin ydinnarratiivin lisäämällä tekstiä aineistosta, kunnes kokonaisuus muodostui mielekkääksi.

Muodostamani narratiivi koostuu suorista aineistolainauksista, joista osaa olen muokannut jonkin verran luettavuuden parantamiseksi. Olen myös saattanut tehdä yhdistelmiä, päälause on toisen tiedonantajan tekstistä ja sivulause toisen. Olen myös saattanut jättää jotain pois alkuperäisestä tekstistä esimerkiksi toistoa tai tarkennuksia, jotka ovat voineet sisältää liikaa tunnistetietoja. Suoriin lainauksiin olen muokannut haastattelun tekstin mahdollisimman lähelle kirjoitettua kieltä anonymiteetin säilyttämiseksi ja aineistolainausten yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Muodostamani narratiivi toimii ydinnarratiivina. Ydinnarratiivin olen muodostanut suorista aineistolainauksista spontaaniksi kokonaisuudeksi mukaillen bojelaista antenarratiivin ajatusta kuitenkin siten, että se muodostaa sujuvasti etenevän tarinan. Tutkimukseni ydinnarratiivi on novellimainen kokonaisuus, joka asettuu narratiivisen tutkimusotteen mukaisesti tieteellisen- ja kaunokirjoittamisen rajamaille (Heikkinen 2018).

Ydinnarratiivissa esiintyy keskeisimmät onnen hetkiin akateemisessa työssä liitetyt asiat aineistostani. Narratiivi ei edusta kenenkään yhden tiedonantajan tarinaa vaan on kollektiivinen kokonaisuus kaikkien tutkimukseeni osallistuneiden kertomuksista. Narratiivi muodostaa symbioottisen, jaetun kokemuksen onnen hetkistä akateemisessa työssä. Lainaukset yhdessä muodostavat sisällöllisesti koko aineistolle oikeudenmukaisen kokonaisuuden.

Jokaisen kappaleen loppuun olen merkinnyt, mistä kertomuksista kappale koostuu. Aineistostani käytän merkintöjä K1-K14. Kappaleiden lopussa olevat merkinnät ovat satunnaisessa järjestyksessä. Niistä ei voi päätellä, mikä lause kuuluu milläkin numerolla koodattuun tarinaan.

Ydinnarratiivin jälkeen lähden analysoimaan aineistoni keskeistä sisältöä mukaillen tutkijaryhmä Kern et al. (2014) tulkitsemia kolmea akateemiseen työhön liittyviä onnen hetkien määritelmiä. Avaan ydinnarratiivin ympärille kietoutuvia onnen hetkien tilanteita ja olosuhteita tutkijaryhmän kuvaamien kolmen teeman kautta: onnen hetkien vaaliminen ja viljeleminen akateemisessa elämässä, myrskyisien polkujen kulkeminen onnen hetkiä kohti sekä akateemisen toimijuuden rakentuminen onnen hetkien kautta.

5 TULOKSET

5.1 Onnen hetket akateemisessa työssä - ydinnarratiivi

Akateeminen työhän ei varsinaisesti minään onnen tyyssijana aina näyttäydy, kun työtä leimaa ääretön kiire, paine ja työntekijöiden keskinäinen kilpailu jopa kahinat. Akateeminen ura on todella kilpailtu. Akateeminen työympäristö on myllätty viime vuosina moneen kertaan ympäri erilaisten reformien ja leikkausten kautta. Tässä sirpaleisessa kentässä onnen hetkien tavoittaminen - ja perustehtävän - voi olla yllättävän haastavaa. Näin ollen olen ajatellut, että onni täytyy kokea vahingossa ja yllättäen pienissä hetkissä. (K8, K5, K6, K12)

Onnen hetket ovat niitä hetkiä, kun ajatus kulkee ja tietää mitä on tekemässä, mitä tekee seuraavaksi ja vielä että miten. Ehkä kaikkein eniten tyytyväisyyttä koen kirjoittaessani, luovaa vaihetta kulkiessani. Kirjoittaminen on luova ja hurja prosessi, johon sukellan kuin kaivoon. Tutkijan ammatin huippuhetkiä on artikkelin tai yleensä tekstin julkaiseminen tai tiedon saaminen siitä, että oma artikkeli on hyväksytty julkaistavaksi. Prosessissa on omat mutkikkaat vaiheensa ja joskus korjauskierrokset ja viilaaminen ovat aika hermoja koettelevia. Niinpä on ihana tunne, kun julkaisu sitten lopulta ilmestyy kaikkien ulottuville. Erityistä onnea koen edelleen painetun kirjan ilmestymisestä, siitä että saa hypistellä kirjan kansia ja selailla sen sivuja, jopa haistella uuden painotuotteen tuoksua. Silloin kokee tehneensä hyvän työn ja ahkeruus palkitaan. (K1, K14, K12, K7, K9)

Suomalaisilta yliopistoilta vaaditaan poikkeuksellisen paljon yliopiston ulkopuolelta hankittua kilpailtua tutkimusrahaa muihin Euroopan maihin verrattuna. Rahoituksen hakeminen on raskain vaihe tutkimustyössä. Ilman rahoitusta on vaikea tehdä tutkimusta. Hakemuksen tekeminen on turhauttavaa, koska niitä on tehtävä usein monta, jotta edes yksi tuottaa onnistumista. Onnen tunne syntyykin monien epäonnistumisten jälkeen rahoitushakemuksen hyväksymiskirjeen saapuessa. On myös niin, että tällaisissa tilanteissa toisten onni voi olla toisten päänvaiva, sillä tutkimustyö vaatii osallistuvien aikaa ja opetusten ja ohjausten toteutus edellyttää usein ajoittaista lisäkuormitusta muille. Mutta lopulta tutkimusrahoituksen saaminen omalle tutkijaryhmälle tuottaa onnea, eikä pelkästään tiedon kiiriessä korviin, vaan

myös tutkimustyötä tehdessä kokee useinkin onnentunteita, ihan silkasta löytämisen riemusta tai tyytyväisyydestä aikaansaatuun tekstiin. (K1, K12, K2)

Onnen tunne työssä ilmenee minulla innostuksena. Kun huomaa onnistuneensa jossakin eli saaneensa jotakin asiaa eteenpäin, tulee innostunut pohjavire ja haluaa tarttua muihinkin asioihin. Onnen tunne syntyy myös oivalluksessa, silloin kun tajuan ymmärtäneeni jotain uudella tavalla. Onnen hetki saa ajatukset luistamaan selkeämmin, synnyttää uusia ideoita ja auttaa näkemään ratkaisuja ongelmiin. Onnen hetki tuo motivaatiota jaksaa, vaikka tulisi eteen asioita, jotka tuntuvat aluksi vaikeilta. Työnteko on onnen hetkinä erittäin mukavaa ja tuottoisaa. (K9, K4, K1, K5)

Hieman erityyppisiä onnen hetkiä tulee myös siitä, että pääsen yhden, muutaman opiskelijan tai koko opiskelijaryhmän kanssa aitoon, positiiviseen ja fiksuun vuorovaikutukseen. Työssä näkee kuinka opiskelijat kasvavat ja kehittyvät hukassa olevista nuorista asiantunteviksi ammattilaisiksi. Onnen hetki on, jos pystymme opintojakson aikana rakentamaan yhdessä opiskelijoiden kanssa tilan, josta ei ole kiire pois ja jossa on mukava viipyillä. Nautin suunnattomasti opiskelijoiden kanssa kohtaamisesta ja tekemisestä, erityisesti gradu- ja väitöskirjatutkimusten ohjaamisesta. Sellaisia hetkiä, kun huomaa ajatuksen syntyneen, kun työ etenee ja opiskelija selvästi saa kiinni ideasta, kuinka vaikkapa kirjoittaa tekstiä eteenpäin, mihin fokusoida ja kuinka kuvailla tuloksia, ovat mahtavia! Tietää tehneensä hyvää työtä ja tuottaen näin onnistumisen kokemuksen opiskelijallekin. (K11, K8, K13, K12, K3)

Parhaimmillaan akateemisessa työssä kokee onnen tunteita yhteisistä mielenliikahduksista kollegojen kanssa. Yhdessä kirjoittaminen, vaikkapa kirjan sisällön ideoiminen ja niin edelleen ovat tilanteita, joissa innostus tarttuu ja voidaan jakaa yhteinen tekemisen ilo. Onnen hetkiä tuottaa työskentely älykkäiden ihmisten kanssa, kun pääsee keskustelemaan syvällisistä asioista ja haastamaan ajattelua. Onnen tunne voi syntyä kollegan kanssa käydystä hyvästä keskustelusta ja kollegan rohkaisevista sanoista. (K8, K5, K9)

Nämä monet yksittäiset asiat yhdessä saavat toivottavasti aikaan sen, että minulla on positiivinen vaikutus työyhteisössä ja vien asioita oikeaan ja tuloksiakin tuottavaan

suuntaan. Erityisesti uudet avaukset, jotka ”ottavat tulta” ovat haasteellisia ja niitä haluaa kokeilla. Kun ryhmän vetäjä on onnellinen, niin työryhmäkin saa positiivista pontta tekemiseen ja pystyy ammentamaan siitä samasta inspiraatiosta ja motivaatiosta. Onnentunne syntyy, kun on voinut vaikuttaa myönteisesti toisen ihmisen etenemiseen, olipa hän opiskelija tai kollega. (K4, K2, K5)

Ajateltuani sanaa onni: En osaa kuvitella, että elämä – myöskään työssä – voisi tai tarvitsisi olla jatkuvaa onnen tunnetta. Onni sanana tuntuu liian ”ruusunpunaiselta”, jopa imelältä, se on siirappista yltiöoptimismia, kuin kiiltokuva tai pollea ulkokuori. Huomaat varmaan, että varon ylisanoja ja pidän niitä liioitteluna, nykyajan pakkohypetyksenä. Onnen hetkien kokeminen ei ole mielestäni tarpeen. (K4, K10)

Onnellisuuteeni akateemisessa työssä ilman muuta vaikuttaa koko akateemisen maailman dynamiikan ymmärrys miltä pohjalta voi kokea tekevänsä arvostettua työtä – ei vain omaa juttua vaan myös osallistuen koko yhteisön kehittämiseen. Arvostan akateemisia traditioita, kun saa olla vastaväittäjänä tai oma väitöskirjantekijä väittelee, niin tunnen, että ollaan osa pitkää akateemista ketjua. (K 3, K5)

Työtä onnellistuttavat myös monet päivän mittaan nousevat tilanteet, joissa kokee onnistumista työssä mitä se onkaan ja toisaalta kokee jakavansa työtä ja näitä kokemuksia muiden kanssa. Onnen hetki on, että voi olla akateemisessa ilmapiirissä, jutella opiskelijoiden ja opettajien kanssa epävirallisesti milloin mistäkin käytävällä tai kahviossa. Iloiset lounaat, sovitut ja spontaanit palaverit, joissa keskustellaan tutkimuksesta tai opetuksesta – ei jauheta rahoitus- ja kilpailuasioita. Tärkeitä ovat yleisesti ottaen hetket, joiden aikana muuten vaan jotain inhimillistä omasta elämästä jaetaan tauoilla, käytävillä. Huumoria ja hilpeitä hetkiä. (K14, K12, K3)

5.2 Onnen hetkien vaaliminen ja viljeleminen akateemisessa elämässä

Ydinnarratiivissa korostuvat pienet arkiset hetket voimakkaina ja merkityksellisinä onnen hetkien kokemuksina. Jokapäiväiset tilanteet kuvataan itseisarvoisesti onnen hetkien kokemuksina ja pohditaan, miten niihin ehdittäisiin kiinnittää enemmän huomiota. Myös tutkijaryhmä Kern et al. (2014) huomasivat yllätyksekseen onnen hetkien liittyvän voimakkaasti arkipäiväisiin ja ikävystyttäviksi tulkittuihin tapahtumiin ja tehtäviin. He

huomasivat jopa pohtivansa, voiko näitä tilanteita pitää tutkimuksen näkökulmasta oikeanlaisina onnen hetkinä. Onnen hetket näyttivät nousevan esiin tavanomaisista jokapäiväisistä tilanteista, kuten sähköposteihin vastaamisesta, tekstin muokkaamisesta tai opiskelijoiden kysymyksiin vastaamisesta. Tutkijat olivat yllättyneitä siitä, että pääosa onnen hetkiin liittyvistä kertomuksista heidän tutkimuksessaan liittyi näihin pieniin arkisiin tilanteisiin, ei ensisijaisesti tutkimukseen, omalla uralla etenemiseen tai julkaisuihin, vaikka juuri niiden olettaisi olevan akateemisen työn onnen hetkien ytimessä.

Aineistossani arkiset tilanteet kuljettavat onnen hetkien kertomuksia eteenpäin itsestäänselvästi merkityksellistettyinä kokemuksina ”…tavallinen arki ja rutiinit rakentavat myös onnea: ne luovat eräänlaiset raamit ja antavat varmuutta sille että työt etenevät.” (K7). Aineistoni kertomuksissa ei ole arkisten onnen hetkien merkitystä kyseenalaistettu, tai koettu tarpeelliseksi pohtia niiden merkitystä suhteessa suurempiin akateemisen työn onnen hetkiin kuten esimerkiksi uralla etenemiseen tai akateemisiin saavutuksiin. Arkiset onnen hetket näyttäytyvät aineistoni pohjalta sellaisenaan merkityksellisinä ja voimakkaina kokemuksina, jotka kuljettavat onnen hetkien kertomuksia eteenpäin.

Sähköposti herättää monenlaisia tunteita aineistoni pohjalta. Sähköposti koetaan aikasyöppönä, johon saadaan kulumaan kaikki aika. ”Sähköpostiin saisi kulumaan vaikka kaiken aikansa. Joten: sähköpostin ääressä en ainakaan koe onnen hetkiä, paitsi satunnaisesti.” (K7). Sähköpostin ei myöskään koeta lähtökohtaisesti tuottavan onnen hetkiä, pelkästään satunnaisesti voi onnen hetki yllättää sähköpostin äärellä. Sähköposti rinnastuu muihin onnen hetkien suurimpiin esteisiin eli rahoituksen hankkimiseen ja julkaisujen tekemisen määrälliseen vaatimukseen. ”Kun teen opetustyötä, suljen kaiken muun pois. Silloin en mieti rahoituksia, julkaisuja enkä edes jatkuvasti kertyvää sähköpostipinoa.” (K12). Kuitenkin sähköposti tuottaa myös onnen hetkiä etenkin pienissä arkipäiväisissä tilanteissa ”Opiskelijat osoittavat myös kiitollisuutensa monin tavoin, esimerkiksi ihan arkisissa sähköpostiviesteissäkin saattavat kiittää nopeasta vastauksesta ja yleensäkin kaikesta avusta.” (K3).

Aineistoni kertomuksilla sähköpostista on mielenkiintoinen yhteys Kern et al. (2014) korostamaan ajatukseen onnen hetkistä harjoiteltavana osaamisena, toimintana ja kyvykkyytenä, jota kannattaa tietoisesti kehittää. Onnen hetkien huomaamisessa voi siis kehittyä ja siten kokea monenlaisissa erilaisissa tilanteissa onnen hetkiä arkipäiväisten

toimintojen keskellä. Silloin myös sähköpostin ääressä voi kenties kokea useammin onnen hetkiä, kun niihin kiinnittää harkitusti huomiota. Tietoinen onnen hetkien viljeleminen akateemisessa työssä korostuu nimenomaisesti ajatuksessa onnen hetkien harjoittelemisesta.

Onnen hetket eivät kuitenkaan aina vaadi erityistä harjoittelemista, vaan ne voivat nousta yllättäen myös kietoutuneina moniin erilaisiin tunteisiin. Tässä kohtaa voidaankin puhua onnen hetkien vaalimisesta akateemisessa työssä. Kern et al. (2014) korostavat erityisesti ohimenevien, ailahtelevien ja muuttuvien hetkien huomaamista ja niihin keskittymistä. ”Näin ollen olen ajatellut, että onni täytyy kokea vahingossa ja yllättäen pienissä hetkissä.” (K6). Kaiken kiireen keskelläkin olisi hyvä huomata ohimenevät onnen hetket, jotka luovat positiivista pohjavirettä työskentelyyn. Onnen hetkiä ei välttämättä tunnista heti vaan vasta myöhemmin onnen hetkeksi. Toisaalta ”Pienet onnen hetket ovat läsnä arjessa, ja monet niistä ovat yllättävänkin näkyviä.” (K2) mutta sitten taas ”Onnen tunne vaatii pysähtymistä asian kohdalla, vaikka pientäkin, ja aina ei ehdi. Jotkut eivät tunnu ikinä ehtivän…” (K2).

Onnen hetket löytyvät siis usein jokapäiväisistä pienistä hetkistä ja helposti ohimenevistä tilanteista. Näillä ohimenevillä hetkillä voi olla suuri vaikutus omaan työhyvinvointiin, joten onnen hetkiin heräämistä on hyödyllistä harjoitella. ”Lopulta siis kyse on sinällään pienestä asiasta ja ohimenevästä hetkestä, mutta myös todella suuresta hyvinvoinnin tekijästä, niin ihmiselle kuin yhteisöllekin.” (K2). Onnen hetket voivat toimia vastaiskuna voimakkaan akateemisen kilpailun esiin nostamalle kyynisyydelle, tunteettomuudelle ja välinpitämättömyydelle (Kern et al. 2014; Ylijoki et al. 2024, erit.152–154). Gannon et al. (2019) korostavat, että onnen hetket ovat akateemisen työn sisällä ja ympärillä. Vaikka onnen hetket ovat kuinka väliaikaisia, häilyviä tai karkaavia, ne ovat kuitenkin siellä, ne löytyvät akateemisen työn sisältä ja lomasta. Onnen hetkien mahdollisuus löytyy akateemisesta työstä.

Opetukseen liittyen onnen hetkiksi koettiin yhteisen ilmapiirin luominen opetushetkeen. Erityisesti onnen hetkeksi koettiin, mikäli opetustilanteessa oli onnistuttu luomaan turvallinen tila, jossa ”…on mukava viipyillä…” (K12). Opetuksella toivottiin myös olevan enemmän kuin pelkästään opetettavaan asiaan liittyvä tiedollinen sisältö. Onnen hetkiä koettiin, kun opetuksella oli opiskelijoiden kehitystä laajemmassa näkökulmassa edistävä merkitys. Erityisen merkityksellisiksi on koettu tilanteet, joissa tarkastelun alla olevasta ilmiöstä on opetuskurssin aikana pystytty löytämään jotain sellaista, mitä ei lähtökohtaisesti

ole osattu kuvitellakaan. Onnen hetki on, kun pystyy tarjoamaan opiskelijoille jotain enemmän, uuden näkökulman maailmaan, pystyy tarjoamaan laajemman kuvan opiskeltavasta aiheesta, ei pelkästään ulkoa opittavina asioina vaan syvempänä ja laajempana näkökulmana maailmaan (myös Gannon et al. 2019).

Keskustelut opiskelijoiden kanssa niin opintokurssien aikana kuin käytävillä koettiin onnen hetkiksi ”pääsen // opiskelijan // kanssa aitoon, positiiviseen ja fiksuun vuorovaikutukseen (13). Opiskelijoilta saatava palaute koettiin palkitsevana ja motivoivana osana työtä ”Opiskelijoilta tuleva palaute ja kiitos on tosi tärkeää. Kun sitä saa, tietää tehneensä hyvää työtä ja jaksaa panostaa taas seuraaviin.” (K8).

Kern et al. (2014) painottavat opiskelijoiden kohtaamisen tärkeyttä onnen hetkien kokemiseen. Myös aineistoni mukaan arkipäiväiset kohtaamiset opiskelijoiden kanssa, yksinkertaiset kysymykset sekä ohjauksen tarve ja opetukseen liittyvät onnistumisen kokemukset luovat merkityksellisiä onnen hetkiä. Opetusta voi suunnitella hyvinkin pitkälle, mutta lopulta vuorovaikutuksellinen hetki opetustilanteessa antaa merkityksen suunnitelmille ja onnistumisen tai epäonnistumisen kokemuksen (Gannon et al. 2019).

Onnen hetket ilmentyivät siis sekä tutkimusta tehdessä että opettaessa. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista kertoi onnen hetkistä sekä opetukseen että tutkimukseen liittyen. Osa keskittyi tarkemmin opetukseen ja osa kertoi onnen hetkistä enemmän tutkimukseen liittyen. Näiden kahden työn sisällön välillä ei kuitenkaan koettu ristiriitaa ainakaan onnen hetkien näkökulmasta. ”(Teksti rajattu tutkimustyöhön. Teksti ei käsittele opetustyötä, vaikka siitäkin voisin kirjoittaa aihepiiriin liittyen.)” K7 (sulkeet alkuperäiset).

Moni vastaajista kertoi onnen hetkien tapahtuvan vuorovaikutuksellisissa tilanteissa. Erityisesti keskustelut älykkäiden kollegoiden kanssa koettiin onnen hetkiksi ”onnen lähde akateemisessa työssä ovat kivat ja fiksut kollegat.” (K14). Akateemisessa ilmapiirissä tapahtuva kanssakäyminen ja vapaamuotoiset keskustelut niin opiskelijoiden kuin kollegoiden kanssa käytävillä, lounaalla tai spontaanisti missä vain koettiin onnen hetkinä. Keskustelut yhteisistä mielenkiinnon aiheista ja vaikkapa henkilökohtaisten asioiden jakaminen koettiin merkitykselliseksi.

Tutkijaryhmät Kern et al. (2014) ja Gannon et al. (2019) löysivät omista aineistostaan vuorovaikutuksen voimakkaan korostumisen onnen hetkien lähteenä. He pohtivat löytöään suhteessa yksinäisen tutkijan myyttiin. Vuorovaikutuksen korostuminen onnen hetkien lähteenä rikkoo yksinäisen tutkijan myyttiä. Akateeminen yksinäinen on nähty haavekuvana, jonkinlaisena todellisen tutkijan olemuksena ja kuitenkin onnen hetket koetaan hyvin usein kanssakäymisessä toisten kanssa.

Onnen hetkien kertomuksissa korostuu vuorovaikutukselliset tilanteet niin kollegoiden kuin opiskelijoiden kanssa. Onnen hetket liittyvät monin osin muihin ihmisiin, tilanteisiin, erilaisiin tapahtumiin ja tunnetiloihin (Kern et al. 2014). ” Tutkimustyössä olen hyvin yksin. // Kirjoitan yksin ja ajattelen paljon aihettani, sen toteutusta ja siinä tapahtuvia sekä esiin tulevia asioita. Onnen tunne syntyy useimmiten vuorovaikutuksessa muiden tutkijoiden kanssa,” (K1) ” Tutkimusprosessi on aina kovaa työtä, ja yksinäistäkin…” (K14). Onnen hetkien liittyminen vuorovaikutuksellisiin tilanteisiin rikkoo myyttiä tai haavekuvaa yksinäisestä tutkijasta tai itseriittoisesti uusliberalistisesta akateemisen työn tekijästä (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019).

5.3 Myrskyisten polkujen kulkeminen onnen hetkiä kohti

Ydinnarratiivin mukaisesti tutkimuksen tekemiseen liittyy selkeitä ja voimakkaita onnen hetkiä. Tutkimusprosessiin liittyy kuitenkin monia erilaisia vaiheita, joiden aikana onnen hetkien kokemukset voivat olla vähemmän läsnä. Rahoituksen hankkiminen omalle tutkimukselle tai tutkijaryhmälle kuvastaa eritoten monien voimakkaidenkin tunteiden risteäviä hetkiä ”Rahoituksen hakeminen on raskain vaihe tutkimustyössä. Ilman rahoitusta on vaikea tehdä tutkimusta.” (K1) Pettymykset kielteisiin rahoitushakemuksiin ovat raastavia ja voivat viedä uskoa omaan tekemiseen, mutta myönteisen rahoituspäätöksen osuessa kohdalleen on onnen hetki sitäkin voimakkaampi. ”Onnen tunne syntyy myös monien epäonnistumisten jälkeen rahoitushakemuksen hyväksymiskirjeen saapuessa.” (K1).

Kern et al. (2014) määrittelevät toisen käsitteensä myrskyisten polkujen kulkemisen onnen hetkiä kohti, koskemaan tilanteita, joissa onnen hetki nousee yllättäen ja odottamatta monenlaisten erilaisten tunteiden sotkuisista vyyhdeistä. Onnen hetket voivat esimerkiksi yllättää kesken ahdistunutta opetustilannetta, joka muuttuu vuorovaikutuksessa toiseen suuntaan tai valmistautuessa ottamaan vastaan kritiikkiä omasta tutkimuksesta.

Koska rahoituksen hakeminen ja hakemiseen kuluva aika koettiin onnen hetkien merkittävimpänä esteenä, tuotti myönteisen rahoituspäätöksen saaminen suuren onnen hetken. Silloin koettiin omalla työllä olleen merkitystä ja asioita saatiin eteenpäin. Koettiin, että oma tutkimus ja se mitä on ollut tekemässä, saivat ansaitun huomion ja laajemman hyväksynnän akateemisessa yhteisössä.

Osa vastaajista koki kollegoiden onnittelut ja osallistumisen rahoituksen saamisen onneen olevan erittäin merkittävä osa oman onnen hetken kokemusta ”…onnen hetket koostuvat // omasta ja kollegojen menestyksestä…” (K1). Myös oma kyky onnitella toisia ”Onnen hetkien tuottamisessa mielenkiintoista on, että toisen onnen huomiointi lisää tunnetta hänelle, mutta aidosti suhtautuen myös itselle.” (K2) koettiin vahvasti onnen hetkenä.

Rahoituksen saaminen voitiin kokea myös hankalana asiana, josta ei haluttu suuremmin iloita ainakaan näkyvästi. Joissain kollegoissa menestys voi aiheuttaa kateutta ja sitä kautta myös kyvyttömyyttä toimia tukevana työyhteisönä. Menestyksestä ei välttämättä kerrota ”Tämä on aika tyypillistä juuri hankerahoituksissa: niistä ei juurikaan pidetä meteliä tai varsinkaan juhlita, ja kun tieto lopulta leviää virallisia väyliä, otetaan onnittelut vastaan leuka rinnassa. Vaatimattomuutta ehkä, tai yhdenlaista yhteisöllisyyttä, mutta joka tapauksessa voisimme tarttua näkyvämmin näihin onnen hetkiin.” (K2). Hankerahoituksissa onnen kätkeminen voi osittain selittyä sillä, että hankkeeseen osallistuvien hallinnolliset ja opetukseen sekä ohjaukseen liittyvät tehtävät voivat ajoittain aiheuttaa lisäkuormitusta muille tehtävien uudelleenjärjestelyn myötä.

Työyhteisöön ja rahoituksen saamiseen liittyvät onnen hetket ovat siis erityisen sotkuisia ja sotkeutuneita moniin erilaisiin tunteisiin. Onnen hetkiin voi liittyä myös syyllisyyden kokemusta ja tarvetta peittää myönteisemmät tunteet kyynisyyden alle (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019). Toisinaan pyritään myös peittämään omaa onnistumista ja myönteisiä rahoituspäätöksiä, jotta ei aiheuteta mielipahaa työyhteisössä. ”Jos ”onni” potkaisee, voi se kurjuuden jakamisen keskellä myös herättää syyllisyyttä, jolloin kohtaamastaan onnesta ei anna itselleen lupaa olla onnellinen.” (K6). Onnen hetket voivatkin olla kietoutuneita moniin erilaisiin tunnetiloihin, eivätkä välttämättä aina ole helposti havaittavissa. ”Onnen hetki voi siis olla myös ehdollinen tai sisältää harmitusta, kateutta tai muita onnea himmentäviä tunteita. Onni voi olla myös piilotettua, jotta ei herättäisi näitä tunteita muissa.” (K2).

Kollegat ja työyhteisö tuotiin pääasiallisesti esille onnen hetkien lähteenä ja koettiin, että ”Onnistumisesta on mukava kertoa kollegoille, jotka iloitsevat kanssani.” (K9). Toisaalta saattoi työyhteisö toimia ajoittain myös merkittävänä onnen hetkien esteenä ”Vastakohtana epäonnea ovat oikukas, epälooginen pomo ja kiukkuinen kollega, jotka voivat turmella työnteon sujuvuuden ja hyvän mielen.” (K4).

Kuitenkin onnen hetkien jakamisen koetaan tuovan iloa ja onnistumisen tunnetta koko työyhteisöön. Onnen hetkien jakamisella koetaan olevan voimakas vaikutus myös muiden luovuuteen ja mahdollisuuteen kehittyä urallaan. Onnen tunne leviää omaan tiimiin ja työyhteisöön ja siten mahdollistaa uudenlaisen luovuuden sekä ideoinnin ilmapiirin. On helpompi löytää erilaisia ja uudenlaisia ratkaisuja asioihin, kun on iloinen tai onnellinen. ”Kun ryhmän vetäjä on onnellinen, niin työryhmäkin saa positiivista pontta tekemiseen ja pystyy ammentamaan siitä samasta inspiraatiosta ja motivaatiosta.” (K5). Onnen hetket avaavat mahdollisuuksia tarkastella asioita erilaisista näkökulmista ja toimia toisin. Onnen hetket luovat edellytyksiä toteuttaa omaa akateemista toimijuutta erillä tavalla avoimemmin, luovemmin ja kekseliäämmin. (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019.)

Onni sanana ja onnen hetki sisällöllisenä ajatuksena herätti myös kritiikkiä ja kyseenalaistamista. ”Onni sanana tuntuu liian ”ruusunpunaiselta”, jopa imelältä, se on siirappista yltiöoptimismia, kuin kiiltokuva tai pollea ulkokuori.” (K4). Onni ja onnen hetket koettiin myös turhina ylisanoina, onnen hetkien kokemiselle ei koettu olevan tarvetta. Kern et al. (2014) kirjoittavat myös siitä kuinka vaikeaa heille tutkijaryhmänä oli sanallistaa onnen hetkien kokemuksia. Onnen hetket koettiin niin voimakkaina, että niiden kertominen aiheutti vastarintaa. He huomasivat, että on helpompaa toteuttaa sitä uusliberalistisen yliopisto todellisuuden esittämää vaatimusta olla toimissaan hyötysuhdetta laskelmoiva ja ainakin tehokkaalta näyttäytyvä akateeminen työntekijä, kuin uskaltautua kokemaan voimakkaita onnen hetkiä. Onnen hetket nousevat yleensä niistä tilanteista, joissa uskaltaa olla intohimoinen, tehdä erilaisia valintoja ja edistää vaihtoehtoisia tapoja kuvitella akateemista elämää (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019).

Osassa aineistoni kertomuksista onnen hetkien -käsitteen tilalta paremmin sopivaksi koettiin ajatus tyytyväisyydestä. Siitä, että on tyytyväinen omaan arkeen eikä haluaisi asioiden olevan muulla tavalla. ”Ajattelen, että yleisesti elämässä ajatellen sana onni kuulostaa hieman ylevältä, mutta kyse on arjessa pitkällä aikavälillä saavutettava tyytyväisyyden tila,

jolloin ei toivo olevansa jossain muualla toisissa olosuhteissa.” (K4). Tyytyväisyys koettiin myös pitempikestoiseksi sekä kenties jollain tavalla turvallisemmaksi, tasaisemmaksi ja tutummaksi tunteeksi ”Onnen hetkien kokeminen ei ole mielestäni tarpeen. Tyytyväisyys ja kiitollisuus kantavat paljon pitemmälle; ainakin minun kohdallani.” (K10).

Aineistoni kertomuksissa, joissa onnen hetkien sijasta kerrottiin tyytyväisyydestä, kerrottiin pääosin samanlaisista asioista kuin onnen hetkiksi toisissa kertomuksissa nimetyt tapahtumat ja tilanteet. Tässä onkin kenties keskiössä onni-sanan kokeminen hankalana tai jollain tavalla liiallisena. Onnen hetket näyttäytyvätkin voimakkaampina ja ennalta-arvaamattomampina kokemuksina kuin esimerkiksi kiitollisuus tai tyytyväisyys. Onnen hetket voivatkin olla jollain tavalla liian voimakkailta tuntuvia hetkiä, joita ei yhdistä akateemisen työn tekemiseen.

Haastavuus käyttää sanaa onni akateemisen työn yhteydessä ja sen kokeminen jollain tavalla liiallisena tai haasteellisena yhdistyy tutkimusryhmä Kern et al. (2014) ajatukseen siitä, miten onnen hetkien kokemiseen yhdistyy monenlaisia tunteita ja myrskyisiä olosuhteita. Onnen hetken kokemus voi nousta monimutkaisista ja sotkuisista tilanteista, joissa vahvimpina tunteina voivat olla häpeä, epävarmuus, pettymys, ahdistus tai pelko, kuten myös kiitollisuus, helpotus tai tyytyväisyys. Tutkijaryhmä toteaa, että onnen hetki voi nousta näistä myrskyisistä tilanteista jonkinlaisena ylimääräisenä tai ylijäämänä, kokemuksena, joka on vaikea erottaa omaksi kokonaisuudekseen.

Myös itse tutkimusta ja siihen liittyviä työtehtäviä pidetään luonnollisesti onnen hetkiä tuottavina työn osa-alueina. Onhan tutkimus sitä ”oikeaa työtä”, jota yliopistossa pitäisi pystyä tekemään. Tutkimukseen liittyy monia erilaisia työvaiheita, joita pidetään sekä palkitsevina, että hermoja raastavina. ”Koen paljon tyytyväisyyttä tehdessäni työtäni, raskaatkin vaiheet ovat tyydyttäviä, koska ne ovat osa sitä työtä.” // ”Minulle tutkimustyö on hyvin tyydyttävää, koska pidän järjestyksestä, systemaattisuudesta ja sitä tasapainottavasta kirjoittamisesta.” (K1). Tutkimustyö ilmenee aineistossani oikeutetusti keskeisenä onnen hetkien lähteenä, vaikka se voi ajoittain tuntua jopa fyysisesti haastavalta. ”Olen mielessäni verrannut tunnetta keitetyn kananmunan syömiseen liian nopeasti, jolloin se tuntuu tarttuvan kiinni ruokatorveen, valuessaan hitaasti vatsaa kohden.” (K6).

Tutkimuksen tekemiseen liittyvät onnen hetket sanoitettiin oivalluksena, asioiden selkeytymisenä tai kirkastumisena. ”Onnen tunne syntyy myös oivalluksessa, silloin kun tajuan ymmärtäneeni jotain uudella tavalla.” (K1). Tutkimuksessa eteenpäin pääseminen ja toisinaan pitkäänkin pohdintaa aiheuttaneiden asioiden yhtäkkinen ymmärtäminen sekä paikalleen loksahtaminen tuottivat monia onnen hetkiä. ”Kun huomaa onnistuneensa jossakin eli saaneensa jotakin asiaa eteenpäin, tulee innostunut pohjavire ja haluaa tarttua muihinkin asioihin.” (K4). Tutkimuksen tekeminen tuotti onnen hetkiä ”ihan silkasta löytämisen riemusta tai tyytyväisyydestä aikaansaatuun tekstiin.” (K2).

Kirjoittamisesta kertoi moni tutkimukseen osallistunut saavansa onnen hetkiä. Kirjoittaminen koettiin mukaansatempaavaksi ja luovaksi toiminnaksi ”Ehkä kaikkein eniten tyytyväisyyttä koen kirjoittaessani, luovaa vaihetta kulkiessani.” (K1) ”Kirjoittaminen on luova ja hurja prosessi, johon sukellan kuin kaivoon.” (K12). Kirjoittamiselle ei kuitenkaan koettu olevan tarpeeksi aikaa. Kirjoittaminen vaatii keskittymistä ja monet päivän aikana tapahtuvat keskeytykset estivät pitkäjänteisen keskittymisen kirjoittamiseen.

”Tutkijan ammatin huippuhetkiä on artikkelin tai yleensä tekstin julkaiseminen…” (K9). Moni vastaajista kuvaili artikkelin julkaisun suurta merkitystä. Erityisesti silloin kun prosessi on vaatinut useita korjauskierroksia tai ollut muutoin haastava. Julkaistun artikkelin koettiin olevan palkinto hyvin tehdystä työstä. Artikkelien julkaiseminen toteuttaa osaltaan yliopiston pohjimmaista ajatusta tutkimuksien julkituomisesta ja altistamisesta keskustelulle sekä kritiikille. Nykyisen yliopistojen rahoitusmallin kautta artikkelien kirjoittamisen merkitys on muodostunut keskeiseksi sekä yliopistojen talouden kannalta, että myös akateemisen tutkijan uralla etenemisen näkökulmasta.

Onnistumisesta noussut onnen tunne sai jaksamaan taas eteenpäin ja kohtaamaan työskentelyn hankalampia vaiheita. Onnistumisten tuomia onnen hetkiä odotettiin ja menneitä onnistumisia muisteltiin, jotta jaksettiin tehdä myös ne ei niin mukavat tai vähemmän mielenkiintoiset työtehtävät. ”Kun on onnellinen töissä, silloin oikeastaan tuntuu, että kaikki onnistuu. Vaikka tulisi eteen asioita, jotka tuntuvat aluksi vaikeilta, luottaa siihen, että siitäkin selviää, kun on aina ennenkin selvinnyt.” (K9). Onnen hetkien koettiin vahvistavan ajatusta siitä, miksi tekee työtään ja vahvistavan luottamusta omaan tekemiseen

ja omaan alavalintaan. Onnen hetket kirkastivat ajatuksia ja motivaatiota ”…hyvä, kun jaksoin nyt sen vihdoinkin joku huomasi…” (K5).

Hallinnolliset tehtävät, rahoituksen hakeminen, kiire, vähäiset resurssit ja ikävästi käyttäytyvät kollegat koettiin onnen hetkien suurimpina esteinä. Niukat resurssit ja tukifunktioiden supistuminen tuovat lisää hallinnollisia tehtäviä tutkijoille, mikä koettiin omien voimavarojen hukkaantumisena tärkeämmiltä asioilta kuten tutkimukselta ja opetukselta. Etenkin kun joudutaan tilanteeseen, jossa ”professorit asentaa softaa tai taistelee miten printteri toimii” (K5) ollaan kaukana siitä tutkijan työn perustasta, joka muodostuu uusien asioiden löytämisestä, oivalluksista ja luovasta ajattelusta.

5.4 Akateemisen toimijuuden rakentuminen onnen hetkien kautta

Aineistoni onnen hetkien kokemukset liittyvät vahvasti omaan akateemiseen kehitykseen ja oman itsensä tunnistamiseen akateemisena toimijana. On voimakas onnen hetken kokemus huomata olevansa hyväksytty osa akateemista maailmaa ja tunnistaa itsensä akateemista työtä tekeväksi. Uran alkuvaiheessa ensimmäiset kokemukset omasta akateemisesta toimijuudesta ovat erityisen voimakkaita ”Aloittavana tutkijana huippukokemus oli jo ensimmäisen tutkimusartikkelin julkaisu.” (K2), mikä johti samppanjapullon avaamiseen. Uran edetessäkin jokainen julkaisupäätös tuntuu hyvältä ja tuo kokemuksen onnen hetkestä, julkaisupäätös on tunnustus kovasta työstä.

Havainnot aineistostani yhdistyvät tutkijaryhmien (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019) tulkintaan omista onnen hetken kertomuksistaan. He löysivät selkeän yhteyden onnen hetkien kokemusten ja oman akateemisen toimijuuden kehittymisen välillä. Lisäksi onnen hetkiin limittyy tunnustuksen saaminen akateemiseen yhteisöön kuulumisesta.

Akateemisen toimijuuden rakentumista onnen hetkien kautta voidaan tarkastella myös opiskelijoiden työskentelyn etenemisenä ja akateemisen identiteetin kehityskaaren seuraamisena. Onnen hetkiä tuottaa omien toimien positiivinen vaikutus opiskelijoiden etenemiseen onnistuneen ohjauksen kautta opintojen aikana ”Työssä näkee kuinka opiskelijat kasvavat ja kehittyvät hukassa olevista nuorista asiantunteviksi ammattilaisiksi.” (K3). Opiskelijoiden työskentelyn eteneminen koettiin palkitsevana onnen hetkenä. Silloin kun ohjaaja oli osannut kysyä oikean kysymyksen tai muuten auttaa opiskelijaa eteenpäin,

saamaan kiinni ideasta tai avaamaan lukkoja tekstin kirjoittamisessa, koettiin miellyttäviä onnen hetkiä ”… opiskelija saa ahaa-elämyksen minun ansioistani. Olen vaikkapa esittänyt oikean kysymyksen.” (K4). Erityisesti pitempikestoinen ohjaus graduun tai väitöskirjaan liittyen koettiin onnen hetkien lähteenä. ”Nautin suunnattomasti opiskelijoiden kanssa kohtaamisesta ja tekemisestä, erityisesti gradu- ja väitöskirjatutkimusten ohjaamisesta.” (K8).

Onnen hetkiä löytyy myös tilanteista, joissa toisia niin opiskelijoita kuin kollegoita autetaan edistymään omassa akateemisen toimijan roolissa. Keskustelut kollegoiden kanssa tutkimuksesta tai opetuksesta ”…onnen tunne voi syntyä esimerkiksi kollegan kanssa käydystä hyvästä keskustelusta ja kollegan rohkaisevista sanoista.” (K9). Myös kollegoiden kommentit työnalla olevista artikkeleista, omasta tutkimuksesta sekä erityisesti ”…kollegan kiitos kommentoidusta tutkimussuunnitelmasta.” (K2) toivat onnen hetkiä. ”Oppiaineen kesken on myös oikein hyvä henki, todella mukava keskinäisen avun ja tuen ilmapiiri.” (K3). Mahdollisuus tukea ja edistää kollegan työskentelyä ja akateemista kehitystä sekä koko työyhteisön toimintaa toivat onnen kokemuksia. ”Nämä monet yksittäiset asiat yhdessä saavat toivottavasti aikaan sen, että minulla on positiivinen vaikutus työyhteisössä ja vien asioita oikeaan ja tuloksiakin tuottavaan suuntaan.” (K4).

Akateemisen toimijuuden rakentuminen onnen hetkien kautta voidaan siis tulkita sekä oman uran ja osaamisen kehittymisenä, että mahdollisuutena edesauttaa kollegoiden kehittymistä omassa työssään ja etenemistä akateemisella uralla. ”On mahtavaa, kun voi nähdä, että omista tukitoimista on ihmisille apua – opetuksessa, opinto-ohjauksessa, opinnäytteen ohjauksessa ja kaikenlaisessa oppiaineen ja työ/opiskeluyhteisön toiminnassa.” (K3).

Akateemisen toimijuuden rakentumiseen onnen hetkien kautta liittyy myös akateemiset perinteet. Akateemiset traditiot ja uran eteneminen toivat onnen hetkiä. ”Akateemisessa työssä erityisiä juhlallisia huippuhetkiä, jolloin omista saavutuksista voi iloita, ovat ainakin väitöstilaisuudet, (myös toisten – oma sitten kun se on ohi)…” (K4). Onnen kokemuksen tuo myös hetki, kun oma ohjattava väittelee sekä toimiminen vastaväittäjänä ”Arvostan akateemisia traditioita, kun saa olla vastaväittäjänä tai oma väitöskirjantekijä väittelee, niin tunnen, että ollaan osa pitkää akateemista ketjua.” (K5).

Erilaiset seminaarit ja konferenssit toivat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja mahdollistivat kansainväliset keskustelut oman alan tutkijoiden kanssa. Syvälliset akateemiset pohdinnat, mahdollisuus päästä keskustelemaan oman alan asiantuntijoiden kanssa, jakamaan ja päivittämään ajatuksia alan ajankohtaisista asioista ja työskentelytavoista koettiin voimakkaana onnen kokemuksena. Ne toivat onnen hetkiä sekä vahvan tunteen kuulumisesta suurempaan akateemiseen yhteisöön ”…ollaan siinä akateemisessa ytimessä ja tehdään sitä mitä yliopiston kuuluu tehdä…” (K5).

Akateemisen maailman kokonaisuuden ymmärtäminen ja siinä osallisena oleminen toivat vahvan kokemuksen onnesta. Akateemisen maailman ymmärtäminen ”monenlaisten inhimillisten pelien kenttänä” ja ”akateemisten kulttuurien ajattelutavat kuten eri tieteenalojen näkyvät ja näkymättömät yhteiset konventiot tutkimuksen teossa – mikä on ”oikeaa” tukimusta ja mikä ei ole.” (K3). Useampi vastaaja kertoi akateemisen maailman toimintamallien ymmärtämisen tuoneen onnen hetkiä. Etenkin vaikeissa tilanteissa sillä ymmärrys on tuonut laajempaa näkökulmaa ihmisten erilaiseen toimintaan osana akateemista maailmaa. Ymmärrys on tuonut itseluottamusta ja vahventanut omaa kokemusta yhteisöön kuulumisesta. ”Erityisesti uudet avaukset, jotka ”ottavat tulta” ovat haasteellisia ja niitä haluaa kokeilla.” (K4). Realistinen ymmärrys akateemisen maailman toimintatavoista niin hyvässä kuin pahassa, auttaa toimimaan osana akateemista maailmaa ja mahdollistaa onnen hetkien kokemisen.

Onnen hetket voivat liittyä myös tekstin korjaamiseen, vaikka ”…joskus korjauskierrokset ja viilaaminen ovat aika hermoja koettelevia…” (K14). Tekstin työstämiseen liittyy vahvaa kokemusta oman osaamisen kehittymisestä. Tekstin ja artikkelien työstäminen sekä vertaisarvioinnin palautteiden merkitys onnen hetkille on suuri. Erityisesti tilanteissa, joissa vertaisarviointi tehdään arvostavasti osoittaen tekstinsä arvioitavaksi luovuttaneelle perusteltua kritiikkiä ja samalla todentaen kuuluvuus ja paikka akateemisen yhteisön jäsenenä (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019). Myönteisen julkaisupäätöksen jälkeen onnen hetket nousevat arvostuksen kokemuksesta ja siitä, että saa tunnustusta omasta työstä.

Useampien tutkijoiden tulevaisuuden toiveena ja tavoiteltavana pyrkimyksenä on luoda uudenlaista perinnettä akateemiseen yhteisöön, erilaisia tapoja toimia, erilaisia tapoja antaa palautetta, ilkeän ja tarpeettoman töykeän palautteen kierteen voi katkaista, voi toimia toisin (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019; Ylijoki et al. 2024 137–138; Saresma 2025). Onnen

hetkillä nähdään tässä toisin toimisessa olevan merkittävä rooli. Akateemisen maailman toimintaperiaatteiden tiedostaminen auttaa myös hahmottamaan vertaisarvioinnin ja palautteen saamisen osaksi toimintakulttuuria, kohteena ei tule olla tutkija henkilönä vaan tutkimus, jota tehdään (Kern et al. 2014).

5.5 Radical praxis

Tutkimukseeni omat kertomuksensa antaneet akateemista työtä tekevät ovat kirjoittaneet avoimesti, kattavasti, monipuolisesti ja luontaisesti onnen hetkistään. Aineistoa leimaa kokonaisuutena kertomusten vapautuneisuus ja analyyttinen runsaus. Onnen hetkistä kerrotaan pääsääntöisesti häpeämättömän onnellisesti, kuten kuuluukin. Kuitenkin tutkimuksen pohjalta voin todeta tutkijaryhmä Kern et al. (2014) tavoin onnen hetkien akateemisessa työssä olevan radikaalia toimintaa, radikaalia praxista. He päätyivät kiteyttämään onnen hetket akateemisessa työssä radikaaliksi praxikseksi, koska onnen hetkien sanoittaminen, niistä kirjoittaminen ja niistä puhuminen tuntui tutkijoista vaikealta ja haastavalta. Kuitenkin onnen hetkien kokemisen merkitys ja se mitä ne tekevät akateemista työtä tekeville, oli lopulta yllättävänkin radikaalia. Onnen hetket ovat jotain, mitä akateemisesta työstä ei oleteta löytyvän, ne ovat niin epämääräisiä ja häilyviä, että ne toimivat vastaiskuna tiedon ja tieteellisyyden lähtökohdille. Siitä huolimatta onnen hetket ovat siellä, ne löytyvät akateemisen työn lomasta (Gannon et al. 2019).

Aineistoni puhuu samaa kieltä. Jo se, että aineistoni hankintaprosessi oli monipolvinen ja aikaa vievä, kertoo siitä, ettei onnen hetkien kokemuksista kirjoittaminen ole akateemista työtä tekevillä kovinkaan helppo tai yksinkertainen asia. Onnen hetkien radikaaliudesta kertoo myös tarve kyseenalaistaa onnen hetkien olemassaolo sekä onnen hetkien kokemisen merkitys (akateemisessa) työssä. Ovatko onnen hetket työssä tarpeellisia?

Onnen hetket ovat radikaalisti vastaan sitä organisaation isoa kertomusta, joka korostaa huippututkijoita, huippurahoitusta tai luo kuvaa yliopiston arjesta pelkästään ”…kurjuuden jakamisen keskellä…” (K6) olemiseksi, koska onnen hetkien kokeminen siirtää katseen, fokuksen, akateemisen työn ytimeen, siihen miksi sitä työtä tehdään. Onnen hetket nostavat myös pienet arkiset tapahtumat merkitykselliseen asemaan ja osoittavat, että akateemisen työn ydin löytyykin monin osin sieltä. Arkipäiväisestä tekemisestä ja tilanteista. Onnen hetket antavat voimakkaan toimijuuden akateemista työtä tekevälle keskittyä olennaiseen eli

siihen, miksi yliopisto on olemassa sen sijaan, että toteutetaan pelkästään yliopiston organisatorisia päämääriä.

Onnen hetkien kokemus radikaalina toimintana palauttaa akateemista työtä tekevälle autonomian kokemuksen suhteessa omaan työhön. Oli tuo kokemus sitten kuinka häilyväinen tai ohimenevä, joka tapauksessa se on löydettävissä onnen hetkien kokemuksesta. Radikaalin praxisin näkökulmasta tarkasteltuna aineistoni ytimessä on radikaalisti itseään johtava akateemista työtä tekevä subjekti, joka rakentaa ja vahvistaa omaa akateemista identiteettiään osana akateemista maailmaa onnen hetkien läpi kulkien.

Onnen hetkien tunnistaminen ja huomaaminen lisää onnen tunnetta koko työyhteisössä ja mahdollistaa uudenlaisen luovuuden sekä ajattelutavan muutoksen. ”Onnen hetki saa ajatukset luistamaan selkeämmin, synnyttää uusia ideoita ja auttaa näkemään ratkaisuja ongelmiin.” (K5). Onnen hetket mahdollistavat toisenlaisen katseen kohdistamisen akateemiseen maailmaan. Katseen, joka keskittyy rahoitus- ja kilpailuasioiden sijasta tutkimukseen, akateemiseen kehittymiseen ja luovan ilmapiirin avaamiseen. Ne tuottavat erilaista, omien onnen hetkien huomaamiseen keskittyvää sekä muiden onnen hetkiin osallistuvaa ja kekseliäämpää olemista akateemisessa työyhteisössä (Kern et al. 2014).

Tuija Saresma (2025) korostaa kuinka yhdessä toimiminen ja ilon kautta tekeminen voi olla radikaalia akateemisessa maailmassa. Hän nostaa kiltteyden oman radikaalin toimintansa ohjenuoraksi. Tutkimukseni onnen hetket sisältävät monia limittyviä ajatuksia Saresman kiltteyden käsitteen kanssa. Erityisesti esille nousevat opiskelijoiden ohjaus, kollegoiden auttaminen ja heidän onnen hetkiin osallistuminen sekä positiivisemman ja kiltimmän ilmapiirin mahdollistaminen akateemisessa maailmassa. Kenties on omalla toiminnalla mahdollista keskittää huomiota siihen kaikkeen hyvään, mitä akateemisessa työssä on jäljellä tämän hetken yliopistomaailman todellisuudessa.

Onnen hetkien kokemus akateemisen työn tekemisessä voidaan yhdistää myös viime aikoina akateemisen työn tutkimuksessa nousseeseen ajatukseen akateemisesta kapinasta, toisin ajattelemisesta. Keskeisenä ajatuksena on tuoda näkyväksi ja kyseenalaistaa tämän hetken yliopistomaailmassa vallitsevia epäkohtia ja nostaa keskusteluun mahdollisuus erilaiseen tulevaisuuteen. Kapinasta nousee ajatus luoda toivoa jonkinlaisen paremman yliopiston mahdollisuudesta. (Matikainen et al. 2025; Tiedepolitiikka 51, 2026.)

6 POHDINTA

Tutkimukseni mukaan onnen hetket akateemisessa työssä löytyvät niin pienistä arkipäiväisistä tilanteista kuin suuremmista uraan liittyvistä saavutuksista. Onnen hetket merkityksellistävät akateemisen työn arjen pieniä hetkiä erityisesti vuorovaikutuksellisissa tilanteissa sekä kollegoiden että opiskelijoiden kanssa. Tutkimuksen tekeminen ja kirjoittaminen nousivat itseisarvoisesti merkityksellisiksi onnen hetkien lähteiksi. Vaikka tutkimuksen tekemiseen liittyy olennaisesti myös suurin onnen hetkien esteistä eli rahoituksen hankkiminen, nousevat onnen hetkien kokemukset silti selkeästi esille.

Onnen hetket luovat akateemisella työntekijälle mahdollisuuden olla radikaali toimija yliopistossa. Tutkimukseni lopputulema onkin, kuva akateemista työtä tekevästä radikaalista itsensä johtajasta, joka vaalii ja pyrkii kehittämään onnen hetkien kokemustaitoaan. Tämä voimakas akateeminen toimijuus ei ole pysyvä olotila vaan välillä häilyvä, ajoittain poissaoleva ja toisinaan erittäinkin näkyvä. Onnen hetkien kokemukset tuovat akateemista työtä tekevälle voimakkaan kokemuksen osaamisesta, oman toiminnan merkityksestä ja motivaatiosta.

Tutkimuskysymykseni ”Mitä onnen hetket merkitsevät akateemista työtä tekeville?” saa tutkimukseni pohjalta vastaukseksi kuvan radikaalisti onnen hetkien kautta itseään johtavasta akateemisesta toimijasta. Onnen hetket voimistavat akateemista toimijuutta ja luovat tilaa keskittyä tutkijan työn tärkeimpiin osiin eli tutkimukseen ja kirjoittamiseen. Onnen hetket luovat arkipäiväisiin tilanteisiin mahdollisuuden kokea jotain erilaista ja miellyttävää. Onnen hetket mahdollistavat toisin ajattelemisen ja luovan sekä kekseliään mielentilan. Isoimmat onnen hetket kruunaavat uralla etenemistä ja akateemiseen maailmaan kuulumista.

Lähdekirjallisuudessa yliopistoa kutsutaan kilpailuyliopistoksi, tutkimustehtaaksi tai akateemisen kapitalismin tyyssijaksi riippuen kirjoittajan painottamasta näkökulmasta, kuitenkin yhtä mieltä tunnutaan olevan siitä, että sivistysyliopisto on mennyttä aikaa. Tämän päivän yliopistossa vallitsevat muunlaiset toiminnan päämäärät ja kriteerit, kuin tiedon ja sivistyksen tuottaminen yhteiskunnalle. Ajoittain ensisijaiseksi tavoitteeksi ja päämääräksi koetaan raha (Koski 2019). Yliopistoille tärkeimmäksi näyttäytyy saada huippututkijoita,

jotka tuovat mukanaan arvostettua huippurahoitusta. Pääosa yliopistosta kirjoittavista käsittelee asiaa kriittisestä näkökulmasta, puolustajia on haastava löytää.

Tarve kapinoida tämän hetken akateemisessa maailmassa vallitsevia lainalaisuuksia vastaan hallitsee akateemisen työn tutkimuskirjallisuudessa. Kapinan keinoiksi esitetään niin onnen hetkien harjoittamista (Kern et al. 2014; Gannon et al. 2019), luuseriksi heittäytymistä (Koski 2019), kiltteyttä (Saresma 2025) kuin kaunan aukikirjoittamista (Matikainen et al. 2025; Tiedepolitiikka 2026). Onko akateemisessa maailmassa mahdollisuutta ajatella tai toimia toisin? Onko mahdollisuudet varattu vain menestyjille, niille, joiden tutkimusala näyttäytyy voittajana akateemisessa kilpailussa (Ylijoki 2014)? Tai niille, joilla on asemaan ja rahoituskilpavoittoihin perustuva mahdollisuus tehdä omaa tutkimusta ja vahvistaa akateemista asemaansa (Koski 2019)?

Tutkimuksessani ei ole otettu huomioon vastaajien asemaa akateemisessa työyhteisössä. Kirjoituspyynnössäni en pyytänyt erittelemään työnimikettä tai muitakaan yksityiskohtia työhön liittyen. Sen vuoksi aineistossani ei myöskään ole näitä tietoja saatavilla. Silmiinpistävästi aineistostani puuttuu myös akateeminen pätkätyöläisyys (esim. Ylijoki et al. 2024; Matikainen et al. 2025), mikä kertoo kenties siitä, että pätkätyötä tekevät eivät ole innostuneet vastaamaan kirjoituspyyntööni tai siitä, että kirjoituspyynnön sanamuodot ovat ohjanneet voimakkaasti onnen hetkien kokemiseen pohdintaan ja sanallistamiseen, jolloin pätkätyöläisyyteen liittyvät esimerkiksi epävarmuuden ja jopa epätoivon tunteet ovat jääneet pois kertomuksista. Jatkotutkimuksen aiheena mielenkiintoinen näkökulma voisi olla erilaisissa asemissa ja työsuhteissa olevien akateemista työtätekevien onnen hetkien erilaisuus. Työuran eri vaiheissa koetaan myös todennäköisesti erilaisia onnen hetkiä. Joten tarkemman taustatiedon kysyminen osana tutkimusaineiston hankintaa, voisi olla hedelmällinen jatkotutkimuksen suuntaus.

Aineistoni pohjalta onnen hetkien kertomuksista löytyy myös vahva kaiku itsensä johtamisen tutkimuksesta. Sitä näkökulmaa pidin pitkän aikaa tutkimukseni lähtökohtana, mutta törmättyäni lähemmin aiheeni tutkimusalaan liittyvään tutkimukseen päädyin tarkastelemaan aineistoani Kern et al. (2014) määrittelemien teemojen näkökulmasta. Itsensä johtamisen teoreettinen viitekehys antaisi erilaisen mutta varsin osuvan tulkinnan aineistostani.

Lopuksi palaan vielä omakohtaiseen kokemukseen onnen hetkistä työssä. Graduprosessini ei ole muuttanut pohjimmaista taipumustani pessimismiin. Se ei kuitenkaan estä minua havaitsemasta onnen hetkiä arjessani. Koenko nykyisessä työssäni valtion virkahenkilönä onnen hetkiä? Niin uskomattomalta kuin se itsestänikin tuntuu, joudun vastahakoisesti vastaamaan myöntävästi. Konkreettinen esimerkkini on niin jokapäiväinen ja arkinen, että se voisi tuntua vähäpätöiseltä, kuitenkin työelämä koostuu pääasiallisesti arjesta ja onnen hetket on hyvä löytää niistä pienistä hetkistä, jotka ajoittain huomaa vaikka vain vahingossa.

Koen hämmentävän onnen hetken, kun tulostan tekemäni päätösasiakirjan postitettavaksi ja pystyn ilokseni toteamaan, että kaikki asiakirjaan säätämäni asetukset ovat monien valtiolla käytössä olevien ohjelmistojen aiheuttamista esteistä ja hidasteista huolimatta pysyneet paikoillaan ja asiakirja on juuri sen näköinen kuin sen tuleekin olla. Näin ei aina tapahdu vaan jossain mystisessä kohdassa jokin bitti on heittänyt volttia ja yksittäiset tai monet asiakirjan asetukset ovat päätyneet erilaiseen asentoon kuin alun perin aiottu. Sen vuoksi koenkin miellyttävän pienen onnen hetken, kun asiakirja on juuri sen näköinen, kuin sen omien määritelmieni mukaisesti tuleekin olla. Tämän arkipäiväisemmäksi ja pienemmäksi ei onnen hetki voi juuri muuttua. Yllätän itsenikin joka kerta, kun joudun melkoisen vastentahtoisesti myöntämään, että siinä se onnen hetki nyt sitten on, keskellä virkahenkilön harmaata arkea.

LÄHTEET

Bachelard, G. (2003). *Tilan poetiikka*. Johdanto. Helsinki: Nemo.

Boje, D. M. (2001). *Narrative methods for organizational and communication research*. Sage Publications, Ltd.

Czarniawska B. 1998. *A narrative approach to organization studies*. Sage Publications, Inc.

Gannon, S., Taylor, C., Adams, G., Donaghue, H., Hannam-Swain, S., Harris-Evans, J., Healey, J., Moore, P. (2019). 'Working on a rocky shore': Micro-moments of positive affect in academic work. *Emotion, Space and Society*, 31, 48–55. https://doi.org/10.1016/j.emospa.2019.04.002.

Heikkinen, H. L. T. (2018). Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. (s. 170–187). PS-kustannus, Jyväskylä.

Hänninen, V. (2018). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. (s.188–208). PS-kustannus, Jyväskylä.

Kern, L., Hawkins, R., Al-Hindi, K. F., & Moss, P. (2014). A collective biography of joy in academic practice. *Social & Cultural Geography*, *15*(7), 834–851. https://doi.org/10.1080/14649365.2014.929729

Korpela, J. & Nevala, A. (2023). Tiede, sivistys ja valta yliopistoja koskevassa puhunnassa. Teoksessa Nevala, J., Häyrynen, S. & Korpela, J. *Fantastinen yliopistouudistus: Sopeutuva akateemisuus ja sivistysihanteen muutos*. (s. 179–205). Kirjokansi.

Koski, L. (2019). Totuudesta rahaan – yliopiston uusi moraalinen järjestys. Teoksessa Filander, K., Korhonen, M., & Siivonen, P. (toim.) *Huiputuksen moraalijärjestys: Osallisuuden ja sosiaalisen kivun kertomuksia*. (s. 49–74). Vastapaino.

Matikainen, M., Piironen, A., & Silvén, P. (toim.) (2025). *Akateeminen kapinakirja: Kauno- ja kaunakirjallisuutta yliopiston epäkohdista ja niitä vastaan kapinoinnista.* Vastapaino.

Puusa, A., Hänninen, V. & Mönkkönen, K. (2020). Narratiivinen lähestymistapa organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (toim.). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (s. 216–227). Gaudeamus.

Saresma, T. (2025). Kiltteys kapinana. Teoksessa Matikainen, M., Piironen, A., & Silvén, P. (toim.). *Akateeminen kapinakirja: Kauno- ja kaunakirjallisuutta yliopiston epäkohdista ja niitä vastaan kapinoinnista.* (s. 317–327). Vastapaino.

Tiedepolitiikka. (2026). 51:1. *Akateemisella vastarinnalla kohti parempaa yliopistoa.*

Tomperi, T. (2025). Kafka kirjoittaa yliopistolla. Teoksessa Matikainen, M., Piironen, A., & Silvén, P. (toim.). *Akateeminen kapinakirja: Kauno- ja kaunakirjallisuutta yliopiston epäkohdista ja niitä vastaan kapinoinnista.* (s. 167–181). Vastapaino.

Wilhelmsson, T. (2021). *Yliopistouudistus: Tarkoitus, toteutus ja tulokset*. Gaudeamus.

Ylijoki, O.-H. (2005). Academic nostalgia: A narrative approach to academic work. *Human Relations*, *58*(5), 555–576. https://doi.org/10.1177/0018726705055963

Ylijoki, O.-H. (2013). Boundary-work between work and life in the high-speed university. *Studies in Higher Education*, 38:2, 242–255.https://doi.org/10.1080/03075079.2011.577524

Ylijoki, O.-H. (2014) University under structural reform: A micro-level perspective. *Minerva (London), 52*(1), 55–75. https://doi.org/10.1007/s11024-014-9246-1

Ylijoki, O.-H., Hokka, J., Kurtti, E., Olsson, P., & Suopajärvi, T. (2024). *Tiede ja tunteet: Tutkimustyön arki ja arvot kilpailuyliopistossa*. Gaudeamus.

LAKI, ASETUS JA RAHOITUSMALLI

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmallit vuosille 2025–2028 https://okm.fi/documents/1410845/4392480/Ammattikorkeakoulujen+ja+yliopistojen+rahoitusmallit.pdf/2475ffd6-c8fd-7389-5826-609c4ce10d6f/Ammattikorkeakoulujen+ja+yliopistojen+rahoitusmallit.pdf?t=1712829018346 (tarkistettu 4.5.2026)

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä 170/2024. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2024/170 (tarkistettu 4.5.2026)

Yliopistolaki 2009/558. https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558 (tarkistettu 4.5.2026)

LIITE 1

Ensimmäinen sähköpostitse lähetetty kirjoituspyyntö

Hei sinä akateemista työtä tekevä!

Teen johtamisen psykologian pro gradu -tutkielmaani aiheesta onnen hetket akateemisessa työssä.

Olen kiinnostunut siitä, minkälaisia onnen hetkiä työn tekemisen lomaan mahtuu. Ovatko onnen hetket lyhyitä ja ohimeneviä vai työskentelyn pohjavire? Miten onnen hetki vaikuttaa työntekoon? Miten onnen tunne ilmenee työssä?

Pyydän kirjoittamaan vapaamuotoisen, kerronnallisen tarinan kokemistasi onnen hetkistä työssä. Voit kirjoittaa yhdestä tai useammasta onnen hetkestä. Edellä esitetyt kysymykset ovat vain suuntaa antavia, eikä niihin tarvitse vastata. Saat itse päättää mitä ja miten onnen hetkistä kerrot.

Kaiken saamani materiaalin käsittelen anonyymisti ja luottamuksellisesti. Noudatan tutkimuksen tekemisen eettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistuvat eivät tule olemaan tunnistettavissa valmiista tutkimuksesta. Kirjoitukset pyydän lähettämään osoitteeseen vkuure@ulapland.fi 16.12.2018 mennessä.

Anna onnen hetkille mahdollisuus ja pieni tovi aikaasi!

Toivoo johtamisen psykologian opiskelija

Veera Kuure

vkuure@ulapland.fi

puh. nro

LIITE 2

Kirjoituspyyntö Kide-lehdessä

lyhyet

TIEDETTÄ & TAIDETTA

Kuva Marja Helanderin videoteoksesta *Maan sisällä linnut*.
Kuvaaja: Mauri Lähdesmäki.

Näkökulmia uuteen saamelaiseen luontotietoisuuteen

Saamelaismuseo Siidassa Inarissa esillä oleva Viidon Sieiddit -näyttely pohtii uudenlaisen saamelaiskulttuurisen luontotietoisuuden ja -sensitiivisyyden mahdollisuuksia ja näkökulmia.

Näyttelysalissa valokuvaaja Marja Helanderin valokuvat ja videoteos yhdistyvät professori Jarno Valkosen valokuviin ja installaatioihin sekä Áilu Vallen ja Raquel Rawnin luomaan äänimaisemaan. Näyttelyyn kuuluu salin ulkopuolelle levittäytyvä Stina Aletta Aikion interaktiivinen tilataideteos.

Näyttelyn tuottaa Saamelaismuseo Siida yhteistyössä Viidon Sieiddit -hankkeen kanssa. Viidon Sieiddit on Koneen Säätiön rahoittama ja saamentutkimuksen apulaisprofessori Sanna Valkosen johtama kokeellinen taide- ja tutkimusprojekti, jossa saamelaistaiteen ja yhteiskuntatieteellisen saamentutkimuksen menetelmin etsitään perustaa 2000-luvun saamelaiselle luontosuhteelle.

Näyttely on avoinna yleisölle 31.3.2019 asti.

Muotoilua palkittiin maailmalla

Taiteiden tiedekunnan käyttäjäkokemuksen muotoilun tutkimusryhmä on palkittu kansainvälisessä päällepuettavan teknologian näyttelyssä Singaporessa. Ryhmän Idle Stripes Shirt -työ voitti Fiber Arts -näyttelykategorian. Toimistotyöntekijöille suunnitellun paidan koristekuvioon syttyvät hiljalleen valot, jotka kertovat, kuinka pitkään käyttäjä on istunut paikallaan. Koristeraitojen valon saa sammumaan hetken jaloittelulla. Tuote kannustaa liikkumaan ja pitämään kävelytaukoja työn lomassa.

KIRJOITUSPYYNTÖ

Teen johtamisen psykologian pro gradu -tutkielmaani aiheesta onnen hetket akateemisessa työssä. Olen kiinnostunut siitä, minkälaisia onnen hetkiä työn tekemisen lomaan mahtuu. Ovatko onnen hetket lyhyitä ja ohimeneviä vai työskentelyn pohjavire? Miten onnen hetki vaikuttaa työntekoon? Miten onnen tunne ilmenee työssä?

Pyydän kirjoittamaan vapaamuotoisen, kerronnallisen tarinan kokemistasi onnen hetkistä työssä. Voit kirjoittaa yhdestä tai useammasta onnen hetkestä. Edellä esitetyt kysymykset ovat vain suuntaa-antavia, eikä niihin tarvitse vastata. Saat itse päättää, mitä ja miten onnen hetkistä kerrot.

Kaiken saamani materiaalin käsittelen anonyymisti ja luottamuksellisesti. Noudatan tutkimuksen tekemisen eettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistuvat eivät tule olemaan tunnistettavissa valmiista tutkimuksesta. Kirjoitukset pyydän lähettämään osoitteeseen vkuure@ulapland.fi 16.12.2018 mennessä.

VEERA KUURE

LIITE 3

Tulostettu kirjoituspyyntö

Hei sinä akateemista työtä tekevä!

Teen johtamisen psykologian pro gradu -tutkielmaani aiheesta **onnen hetket akateemisessa työssä**.

Olen kiinnostunut siitä, minkälaisia onnen hetkiä työn tekemisen lomaan mahtuu. Ovatko onnen hetket lyhyitä ja ohimeneviä vai työskentelyn pohjavire? Miten onnen hetki vaikuttaa työntekoon? Miten onnen tunne ilmenee työssä?

Pyydän kirjoittamaan vapaamuotoisen, kerronnallisen tarinan kokemistasi onnen hetkistä työssä. Voit kirjoittaa yhdestä tai useammasta onnen hetkestä. Edellä esitetyt kysymykset ovat vain suuntaa antavia, eikä niihin tarvitse vastata. Saat itse päättää mitä ja miten onnen hetkistä kerrot.

Kaiken saamani materiaalin käsittelen anonyymisti ja luottamuksellisesti. Noudatan tutkimuksen tekemisen eettisiä periaatteita. Tutkimukseen osallistuvat eivät tule olemaan tunnistettavissa valmiista tutkimuksesta. Kirjoitukset pyydän lähettämään osoitteeseen vkuure@ulapland.fi mahdollisimman pian. Viimeistään 31.1.2019 mennessä.

Anna onnen hetkille mahdollisuus ja pieni tovi aikaasi! Kiitos!

Toivoo johtamisen psykologian opiskelija
Veera Kuure
vkuure@ulapland.fi
puh. nro.
Jos haluat ennemmin kertoa onnen hetkistäsi haastattelun muodossa, myös se on mahdollista, otathan silloin yhteyttä minuun puhelimitse tai sähköpostilla.